Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Bc. et Bc. Kristýna Dolínková

Evropská občanská iniciativa

Diplomová práce

Olomouc 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Evropská občanská iniciativa“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne: ..... Podpis: ……

Obsah

Úvod 5

Stanovení výzkumného rámce 6

Struktura práce 7

Metodologie 8

Zdroje 8

1. Teorie demokracie 11

1.1 Participativní demokracie 13

1.1.1 Referendum 13

1.1.2 Lidová iniciativa 14

2. Přímá demokracie jako způsob řešení demokratického deficitu EU 17

2.1 Demokratický deficit EU 17

2.2 Pokusy o zavádění institutů pro občanskou participaci do fungování EU 18

2.2.1 Přímé volby do Evropského parlamentu 18

2.2.2 Petice Evropskému parlamentu 19

2.2.3 Evropský ombudsman 19

2.2.4 Jiné způsoby participace 20

3. Evropská občanská iniciativa 22

3.1 Právní rozměry ECI 23

3.2 Formální požadavky 24

3.2.1 Organizátoři 24

3.2.2 Signatáři 25

3.2.2.1 „Podstatný“ počet členských států 26

3.2.2.2 Minimální počet podpisů v členském státě 26

3.2.2.3 Požadované údaje 27

3.2.3 Kritéria přípustnosti 28

3.2.4 Systém sběru podpisů 29

3.2.5 Financování 30

3.2.6 Ověřování podpisů 31

3.2.7 Předložení, veřejné slyšení a reakce Komise 32

3.2.8 Soudní přezkum 32

4. Případová studie: Stop Vivisection 34

4.1 Organizační výbor 35
4.2 Jazykové mutace 36
4.3 Zdroje finančních prostředků a podpory 38
4.4 Kampaň 39
4.5 Podpisy 43
4.6 Předložení iniciativy Komisi 47
Závěr 50
Seznam zdrojů 53
Prameny 53
Literatura 53
Elektronické zdroje 56
Tiskové zprávy 59
Seznam zkratek a zkrácených názvů 60
Seznam grafů a tabulek 61
Příloha č.1 62
Příloha č. 2 63
Příloha č. 3 64
Příloha č. 4 65
Příloha č. 5 66
Shrnutí (abstrakt) / Abstract 71
Klíčová slova / Keywords 72
Poděkování 73

Úvod

První Evropskou občanskou iniciativu (dále ECI) občané zaregistrovali v dubnu roku 2012 – v praxi se tak úspěšně podařilo završit snahu o zavedení historicky prvního prostředku přímé demokracie do struktur Evropské unie. Původně s jeho vznikem počítal už návrh Smlouvy o Ústavě pro Evropu sepsaný na počátcích tisíciletí. Vzhledem k neúspěchu ústavního návrhu ale právní základy Evropské občanské iniciativy položil až odstavec 4 článku 11 Lisabonské smlouvy. A nařízení, které mělo článek 11 provést, spatřilo světlo světa až více než tři roky po jejím podpisu, konkrétně 16. února 2011.

V průběhu integrace se objevovaly snahy zavádět participačně-demokratické prvky do rozvětveného evropského organismu a modifikovat ho, aby byl přívětivější pro „obyčejný lid“, neboť právě z něj má moc dle Smluv pocházet. Důvodem těchto snah byla myšlenka zapojit občany do rozhodování, protože Evropská společenství (později EU), se nutně musela pokusit vypořádat s problémem demokratického deficitu, který její existenci od počátků provází[1]. Bylo tedy nutné najít lék na postupující epidemii klesající důvěry občanů v evropské instituce.

Zavádění prvků participativní demokracie do struktur demokracie zastupitelské má nakonec podle všeho být jednou ze zbraní, jak tento boj umně vyhrát. Jak samotná historie ukázala (ať už v antickém Řecku, Římě či pozdějších dobách), vláda lidu může nabývat různých podob a různě se mísit s dalšími formami vládnutí, než se jí podaří vykrystalizovat a vytvořit instrument, který by byl ryzí. Pokud se to vůbec podaří.

Unie v čele s Komisí od vytvoření podmínek pro participaci občanů prostřednictvím ECI očekávala postupné vytváření „evropského prostoru“ pro debatu napříč tehdejší sedmadvacítkou o otázkách evropských politik. Počítali s tím, že se díky ní zvýší zájem obyvatel o EU jako takovou.[2]

K zodpovězení otázky, jak se deklarovaná očekávání naplnila či nikoli, se pokusí přispět předkládaná diplomová práce.

[1] Samotnou existenci demokratického deficitu Unie někteří autoři popírají, viz např. Andrew Moravcsik nebo Giandomenico Majone.

[2] *Zelená kniha o Evropské občanské iniciativě* [on-line]. Eur-lex.europa.eu, 11. listopadu 2009 [cit. 25. ledna 2018]. Dostupné na <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0622:FIN:CS:PDF>.

Stanovení výzkumného rámce

Předkládaná práce se pokusí přispět k zodpovězení otázky, „*zda se Evropské unii podařilo zavést institut, který by odrážel zájmy a názory evropského lidu*?“ Diplomová práce zkoumá pouze jeden zvolený případ, na základě něhož tuto otázku nelze plně zhodnotit, a proto si neklade ambici na ni odpovědět. Může k jejímu zodpovězení však přispět, a to tak, že prohloubí poznání zkoumané problematiky a poukáže na její problematické body a úskalí, která s sebou přináší, o což se také pokusí pomocí následujících výzkumný otázek:

- Závisí aktivní zapojení občanů EU ve formě podpisu ECI na propagaci konkrétní ECI v jednotlivých členských státech?
- Měl na její průběh a úspěch v jednotlivých členských státech vliv zastoupení konkrétního členského státu mezi organizátory a podporovateli iniciativy?
- Odráží právní úprava ECI potřeby pro splnění cíle, kterého chtěli evropští politici dosáhnout?

Předpokládám, že vzhledem k náročnosti procesu plnění stanovených podmínek (z pohledu organizačního, finančního aj.), bude iniciativa v případě úspěchu jasným impulzem ke konání Komise. Vedle toho vycházím také z předpokladu, že jsou tyto podmínky nastaveny tak, že úspěšná iniciativa ve výsledku zaručí rovnoměrnou podporu předkládaného požadavku (z pohledu teritoriálního rozložení vyjádřené podpory).

Touto prací chci propojit praktické poznatky s teoretickým poznáním přispět k poznání hlubšímu, poukázat na problémové oblasti procesu pomocí analýzy případové studie týkající se více než rok dlouhého občanského závodu o novou právní úpravu v oblasti testování na zvířatech a pomocí oficiálních výstupů iniciativního procesu zhodnotit jeho reálné dopady.

Přestože jednopřípadová studie nemůže nabídnout srovnání náhradou za experiment pro kontrolu hodnot proměnných, může poskytnout závěry o tom, zda může ovlivnit konečný výsledek daná proměnná, popř. jak dalece.[3] Na závěr si dovolím polemizovat s myšlenkou, zda byl opravdu vytvořen institut, jenž by dal kolektivně vyjádřeným názorům evropských občanů dostatečnou váhu.

[3] DRULÁK, Petr. *Jak zkoumat politiku. Kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008, s. 41 – 42.

Struktura práce

Práce poskytne stručný náhled, jak se evropská integrace vypořádala s tímto náročným úkolem a pokusí se přinést zamyšlení nad úskalími, která společnou cestu EU a participativní demokracie lemovala.

Teoretickou oporou práce by měly být pasáže o participativní (jinak také participační či přímé) demokracii jako o teorii vládnutí. Právě z ní totiž vycházejí principy, na níž ECI funguje, proto jí bude věnována hned první z kapitol této práce.

Sama ECI jako nástroj má směřovat k eliminaci demokratického deficitu, jenž Unii trápí již desetiletí, samostatnou kapitolu proto věnuji jemu a krátké reflexi dosavadního snažení evropských špiček v jeho odstraňování.

Ve třetí kapitole nazvané „Evropská občanská iniciativa" budou přehledně rozčleněné výkladové pasáže s poznatky o ECI konfrontovány s některými z problémů, které se během jejího reálného fungování objevily a ztížily snahu organizátorů hladce proběhnout závodem o podpisy občanů napříč členskými státy.

Konkrétní případ v praxi pak bude sledovat kapitola o iniciativě „Případová studie: Stop Vivisection". Patřila do tzv. „první vlny iniciativ", které byly zaregistrovány během roku 2012 po vstupu nařízení o ECI v platnost. Občané Evropské unie zřejmě považovali problémy spojené s testováním na zvířatech za obzvlášť palčivé a ze strany EU nedostatečně legislativně upravené. Svou vůli dali najevo rekordním počtem podpisů, Stop Vivisection je jednou z (prozatím pouze) čtyř iniciativ[4], kterým se podařilo naplnit veškeré formální požadavky stanovené předpisy a protnout cílovou pásku závodu.

Iniciativa Stop Vivisection žádala zrušení směrnice O ochraně zvířat používaných pro vědecké účely a následný zákaz pokusů na zvířatech[5]. Jedná se o palčivé téma zejména z pohledu etiky a humanity, které je zároveň aktuální, neboť členské státy se na zvíře postupně přestávají dívat jako na věc[6], a zároveň se snaží potírat týrání zvířat a činit kroky

[4] Veškerá data použita v této práci byla sesbírána a zkompletována k datu 31. ledna 2018, pozdější informace již vzhledem k termínu odevzdání práce nebylo možné reflektovat.

[5] Testování na zvířatech v EU upravuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/63/EU ze dne 22. září 2010. Mimo jiné stanoví, aby testování na zvířatech bylo prováděno za pomocí anestezie nebo analgezie, aby byla zvířata vystavena co nejmenšímu utrpení. Při rozhodování o tom, zda bude anestezie (celkové uspání zvířete) použita, se má přihlížet k účelu samotného testu. Pokud si tedy testující subjekt účel testu dostatečně odůvodní, není povinen zvířeti anestezii poskytnout.

[6] Toto pravidlo bylo České republice vtěleno do novely občanského zákoníku, podle něhož se právní vztahy řídí od začátku roku 2014. Více na: KOLEKTIV AUTORŮ. Důvodová zpráva k Novému občanskému zákoníku, §494 [online]. *Obcanskyzakonik.justice.cz,* 2011 [cit. 20 března 2018]. Dostupné na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymcestorage/files/2011/Vladni_navrh_obcanskeho_zakoniku_2011_DZ.pdf>.

v oblastech, kde dochází k nehumánnímu zacházení se zvířaty. Příkladem může být český zákaz zakládání nových kožešinových farem a stanovení pevného data uzavření těch stávajících.[7]

Metodologie

Nejprve se budu věnovat kritickému výkladu teorie o tom, jak funguje participace v demokratickém nadnárodním zřízení, jak se projevuje její absence ve formě demokratického deficitu a také jak se vyvíjela participace občanů v průběhu evropských integračních procesů, na kterou naváže analytické zkoumání zákonitostí a vzájemných vazeb v systému nastaveným primárním a sekundárním právem EU pro toto občanské působení. Následovat bude empirická část výzkumu, pro niž použiji třetí z úspěšných iniciativ Stop Vivisection. Metodologicky se jedná o instrumentální případovou studii, která bude za použití empiricko-analytického přístupu detailně zkoumat předem zvolený konkrétní případ, kterému se pokusí prakticky porozumět, a s jeho pomocí ukázat, jak nastavený rámec funguje. Na závěr syntetizuji vzájemné souvislosti a pomocí indukce se pokusím zhodnotit, jakým směrem se bude ECI jako nástroj v budoucnu ubírat.

Zdroje

Protože se obrysy ECI formují již téměř od počátku nového tisíciletí, stihla během tohoto období upoutat pozornost řady autorů. Řada z nich se soustředila zejména na její nastavení a právní parametry, vliv na fungování institucionálního rámce Unie (a naopak) a často se ke slovu dostal i její demokratizační potenciál. Autoři své práce publikovali nejčastěji ve formě akademických článků, ve kterých shrnuli nejen stávající právní stav, ale i svá očekávání, obavy. Přesto jejich rozměry často zůstávají pouze teoretické (někdy doplněné drobnou analýzou pro ilustraci jejích problematických bodů). Skutečné analýzy, které jsem objevila, pak zpravidla reflektují zevrubně, hloubkové analýzy se objevují zřídkakdy (jednu takovou publikoval například Andrei Moraru). Pokud už se jim autoři věnují, volí první dvě z úspěšných iniciativ, Stop Vivisection nebyl poskytnut dostatečný prostor. Vzhledem k popsanému právě zde vidím prostor pro další bádání.

---

[7] ČTK. Sněmovna zakázala kožešinové farmy, chovatelé se bojí krachu [online]. *Ceskenoviny.cz*, 7. června 2017, [cit. 18. září 2017]. Dostupné na <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/snemovna-zakazala-kozesinove-farmy-chovatele-se-boji-krachu/1494064>.

Teoretickou část práce uvedu krátkým exkurzem do teorie přímé demokracie, jenž má dostatečnou oporu v monografiích, jako jsou *Teorie veřejné moci (vládnutí)* od Karla Klímy, *Demokracie: Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie* z pera Lubomíra Kopečka a Víta Hlouška, *Přímá demokracie* Vojtěcha Šimíčka nebo *Občané v politice: Studie k participativní a přímé demokracii ve střední Evropě* Michaela L. Smitha. Při zpracovávání pasáží o ní a další následující, jenž se věnuje se demokratickému deficitu, se proto budu opírat v první řadě o ně. V kapitole o Evropské občanské iniciativě a jejích formálních předpokladech se budu snažit vyjít primárních zdrojů - z předpisů EU a publikací vydaných jednotlivými unijními orgány, abych nastínila právní rámec předepsaný Unií. Jeho jednotlivé části pak budou konfrontovány s problémy, které se objevily po spuštění ECI do „ostrého provozu", a jelikož se stále jedná o poměrně nový fenomén, zatím dostatečnost oporu v monografiích nemá. Jako zdroje mi proto poslouží především zahraniční akademické články, často se věnují jednotlivým aspektům fungování ECI. V období ještě před přijetím nařízení, které mělo provést čl. 11 Lisabonské smlouvy, a krátce poté se výzkumníci zaměřovali především na to, o jaký právní institut vlastně jde a jaké jsou jeho parametry. K této problematice přispěli například Rudof Hrbek prací *National and European Poitical Parties and the European Citizens´ Initiative*, Elizabeth Monaghan článkem *Assesing Participation and Democracy in EU: The Case of the European Citizens´ Initiative*, nebo Dorota Szeligowska s Elitsa Mincheva článkem *The European Citizens´ Initiative – Empowering European Citizens within the Institutional Triangle: A Political and Legal Analysis*.

Současně se teoretici začali zabývat tím, jak budou naplněna očekávání spojená se zavedením ECI do práva EU. Mezi takové se zařadili Christoph Shnellbach s *European Citizen´s Initiative: an useful instrument for public participation?*, Pawel Glogowski s Andreasem Mauerem prací *The European Citizens´ Initiative: Chances, Constrains and Limits*, z českých zástupců pak Radek Fröhlich se svým článkem *Evropská občanská iniciativa*.

Po uvedení do ostrého provozu se začaly objevovat příspěvky zaměřující se na konkrétní problémy jejího fungování spolu s nástinem možných řešení. Sem je možné zařadit *Context clues for the stall of the Citizens´ Initiative: lessons for opening up e-participation development practice* od Iryny Susha a Ake Grönlund, *The European Citizens´ Initiative – Paricipatory Democracy in the European Union* od Mihaely Carausan, *Civil Society and Democracy in the EU: The Paradox of the European Citizens´ Initiative* od Julie de Clerck-

Sachsse, nebo český počin *Evropská občanská iniciativa jako pokus o přímou demokracii v Evropské unii* od Magdalény Svobodové.

A s odstupem několika let akademici začali na tento fenomén nahlížet jako na celek a začínají se objevovat zobecňující hodnocení jeho fungování. Tento postup zvolili Lukáš Novotný s Pavlem Maškařincem v práci *Evropská občanská iniciativa jako nástroj rozvoje občansko-politické participace pohledem konceptu struktury politických příležitostí* či Oana – Măriuca Petrescu ve stati *Strengthening the Idea of "By Citizens, for Citizens" in the Context of the European Citizens' Initiative - Brief Analysis of Initiatives*.

Podklady pro komparativní analýzu iniciativy Stop Vivisekci budou tvořit v prvé řadě materiály Komise a oficiální data uveřejňovaná na internetové platformě, kterou pro tyto účely sama spravuje. Důležité zde ale budou i další elektronické zdroje jako například různé webové stránky, tiskové zprávy a mediální sdělení, která tématu zajistí dostatečný kontext a rozšiřující informace.

1. Teorie demokracie

„*Demokracie není udělána z lidských práv, nýbrž z lidí a jejich působení.*“
(Karel Čapek, 1933)

Odhodlání budovat Evropskou unii na hodnotách demokracie deklarovali signatáři Smlouvy o Evropské unii (SEU) v jejím druhém článku a jen o pár řádků výše se zavázali přijímat rozhodnutí „*co nejotevřeněji a co nejblíže občanům*“.[8] Z odkazu na demokratické hodnoty, které sdílí (nebo mají sdílet) všechny členské státy, lze jasně vyčíst, že i moc Evropské unie se odvíjí od lidu.

Jedna z nejpoužívanějších definic demokracie z úst Abrahama Lincolna popisuje demokracii jako spolupůsobení tří složek: vládu se souhlasem lidu, prostřednictvím lidu a pro lid, která se vyznačuje účastí veřejnosti na správě působící pro společné blaho.[9]

Karel Klíma ve své *Teorii veřejné moci* demokratickou formu vládnutí popisuje jako režim, který „*je založen (a předpokládá) na účasti občanů na řízení společenských akcí*“. Zdůrazňuje princip rozhodování většiny a ochrany práv menšiny, která má právo na opozici, a podotýká, že „*demokracie je složitým společenským mechanismem, který má politologické, sociologické, sociálně-psychologické a v současnosti i nadnárodní prvky*“.[10]

Demokracie je mimo to úzce spjata s vládou práva, které musí dodržovat nejen všichni občané jako fyzické osoby, ale zejména také instituce a státní orgány. Kromě toho stojí na principech rovnosti a odpovědnosti. Je pro ni nezbytná dělba moci, ochrana práv soudní mocí, nerozpornost právního řádu aj.[11]

Demokracie jako taková je tedy přímo spjata s pojmem lid, neboť její doslovný překlad z řečtiny zní „vláda lidu“. Otázkami, kdo by měl tvořit lid a co pro něj znamená vládnout, se zabýval Robert A. Dahl, jehož definice bude pro tuto práci výchozím bodem. Odmítá lid jako konstrukt vzešlý z historie, jelikož až do druhé poloviny dvacátého století byli někteří (např. ženy) z demokratického procesu vyloučeni a na demokratickém rozhodování se nepodíleli. Lid se dle jeho vize může určit sám, musí však splňovat několik předpokladů: jeho občané by měli během demokratického procesu mít možnost vyjádřit své preference, jejich hlasy by si v konečném důsledku měly být rovny, občanům by měla být poskytnuta možnost

[8] Smlouva o Evropské unii, čl. 1 – 2.
[9] KOPEČEK, Lubomír, HLOUŠEK, Vít. *Demokracie: Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie*. Brno: Masarykova univerzita, 2003, s. 15 – 17.
[10] KLÍMA, Karel. *Teorie veřejné moci (vládnutí)*. 3., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 47 – 49.
[11] Více např. v ŠIMÍČEK, Vojtěch (ed.). *Přímá demokracie.* Brno: MuniPress, 2016.

svou volbu předem ověřovat, aby mohli rozhodovat osvíceně, a měli by moci rozhodnout, o čem se má v demokratickém procesu rozhodovat. Tyto předpoklady vyústily ve vyloučení dětí z participace.[12]

Je nutné se ještě pozastavit nad pojmem občanství a jeho rolí. Vývoj posledních desetiletí[13] ukazuje, že „*je žádoucí skutečné občanství, ne občanství stranické či jinak skupinové ... občan je přece jediným a individuálním subjektem demokracie*“.[14] Občanství Evropské unie bylo zavedeno již na počátku 90. let 20. století Maastrichtskou smlouvou (čl. 17), od té doby se evropské a národní občanství vzájemně doplňují, čili první nenahrazuje druhé a naopak.

Teorie demokracie má hned několik typologií, teoretici ji dělí různými způsoby. Dle toho, do jaké míry se občané zapojují do spravování státu lze demokracii rozdělit na elitní a participativní. Elitní demokracie je v přímém protikladu předmětu našeho zájmu, jelikož zapojení občanů do vládnutí vidí v pouhém aktu politických voleb, všechno další má na starosti lidem volená elita. Z tohoto hlediska role občanů záhy po volbách končí. Teoretickým background této práci poskytne teorie participativní demokracie, jelikož ta spatřuje jako demokratické takové vládnutí, kde se občané aktivně zapojují do politických procesů.[15]

Jiné dělení teorie demokracie, které by pro tuto práci připadalo v úvahu, by demokracii rozdělilo dle výkonu vlády na přímou, vykonávanou lidem aktivně bez toho, aby si volili prostředníky (zástupce), a zastupitelskou, k jejímuž výkonu si zástupce povolává. Zatímco pro přímou demokracii vznikají konkrétní instituty jako je třeba referendum, pomocí nichž mohou se mohou občané na rozhodování podílet, zastupitelská demokracie nabývá nejčastěji podobu parlamentní demokracie.[16]

[12] DAHL, Robert A. *Demokracie a její kritici*. Praha: Victoria Publishing, 1995, s. 21 -109.

[13] Podle názoru Colina Crouche, britského sociologa, zažívá současná demokracie krizi a posouvá se zpět k elitářství. Crouch ve své knize *Coping with Post-Democracy* tento jev nazval postdemokracií.

[14] KULAŠIK, Peter, TICHÁ, Karolina (eds.). *Bariéry a paradoxy demokracie*. 1. vydání. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2014, s. 173.

[15] SCHUMPETER, Josef Alois. *Kapitalismus, socialismus a demokracie*. Brno: Centrum pro studium demokracie, 2004, citováno dle: ŠARADÍN, Pavel. Considering Contemporary democracy. *Filozofia*, 2017, roč. 72, č. 4, s. 306 – 311.

[16] KOPEČEK, HLOUŠEK: *Demokracie: Teorie, modely, osobnosti …*, s. 23 – 24.

1.1 Participativní demokracie

Základní myšlenka participativní (participační, popř. přímé) demokracie vychází z tradice antického Řecka a Říma, zejména pak Athénského městského státu.[17] Svobodní lidé se tu na správě veřejných věcí podíleli už v 5. a 6. století př. n. l., tehdy se jednalo o první a prozatím jedinou možnou variantu demokracie. I přes dějinné karamboly tato původní myšlenka přežila až dodnes díky jejímu postupnému pronikání například do švýcarského zřízení nebo modelu vládnutí vytvořenému v USA. Nejde však o svébytný systém, v postmoderních demokraciích napříč světem nenajdeme přímou demokracii jako výlučně uplatňovanou formu vládnutí[18]. Vždy se jedná o jednotlivé instituty či prvky, které fungují v rámci reprezentativní demokracie.[19] Občané díky nim mohou více či méně participovat na aktuálním dění v rámci zavedeného systému zastupitelské demokracie. Nejčastěji se jedná o referendum a lidovou iniciativu v různých variantách dle konkrétní právní úpravy.

1.1.1 Referendum

Referendum slouží k vyjádření vůle hlasujících v konkrétní otázce formulovanou tak, že odpovědí je vždy „ano“ nebo „ne“. Hlasující v tomto případě nejsou zvolení politici, ale přímo občané. Aby však bylo referendum závazné, může být podmíněno určitým kvórem hlasujících. A ani tehdy, kdy je naplněno, nemusí být výsledek referenda závazný, vždy záleží na konkrétní právní úpravě a typu referenda.[20]

Obecná referenda se mohou konat ve všech členských státech EU s výjimkou Kypru, Belgie a ČR, které pro jejich konání prozatím nepřijaly příslušnou právní úpravu. Dvanáct evropských zemí dokonce konání referenda v určitých otázkách obligatorně nařizuje, častěji se však hlasuje v referendech fakultativních, kdy o jejich vyhlášení musí požádat kvalifikovaný subjekt – např. určitý počet občanů. Aby lid mohl přijmout rozhodnutí, které považuje za vhodné, může k tomu využít v 17 členských státech (jejichž úprava se liší) participační referendum a v 7 státech však je možné využít i referendum blokační, jenž může zvrátit rozhodnutí některého za státních orgánů. Tím však jejich typologie není zcela vyčerpána.[21]

[17] DAHL, Robert A: *Demokracie a její kritici…*, s. 35.
[18] Někteří autoři tento stav označují jako tzv. komplexní přímou demokracii. Zároveň však dodávají, že v moderních státech není životaschopná.
[19] KLÍMA: *Teorie veřejné moci (vládnutí)*, s. 62 – 65.
[20] ŠIMÍČEK: *Přímá demokracie*, s. 22 – 23.
[21] Tamtéž, s. 35 – 50.

1.1.2 Lidová iniciativa

Využití tohoto instrumentu zahrnuje možnost skupiny občanů či organizace iniciovat svůj návrh příslušným autoritám za podmínky sesbírání předem stanoveného počtu hlasů vyjádřených podpisy. Institut je určen také (a zejména) jednotlivcům, jelikož je právě společný zájem spojuje do skupiny. Podnět vzešlý z iniciativy je poté předložen orgánu či instituci, která rozhodne o dalším jednání ve věci zájmu, potažmo přijímá konečné opatření (např. ve formě zákona). Iniciativa patří k jednomu ze způsobů, jak upozornit na témata, jež politickým elitám unikají či jim připadají okrajová, nebo jak mohou voliči upozornit na svoji nespokojenost s jednáním politických elit či na stávající politický stav.[22]

Jak už bylo řečeno, přímá demokracie má kořeny již v Antice. Teorie participativní demokracie jako takové byla však představena až v 60. letech minulého století Carol Patemanovou. Přestože se koncept státu od Athénských dob značně změnil a dnes už v politickém světě čelíme jiným podmínkám, přišla se způsobem, jak politiku oživit a zatraktivnit.[23]

I přesto, že se přímo-demokratické formy politické účasti těší stále větší oblibě, podpoře veřejného mínění a mnohdy bez problémů fungují v symbióze s demokracií zastupitelskou, ozývají se i jejich kritikové, kteří v nich vidí populistické nástroje, díky nimž může skupina vyslovením nesouhlasu bránit důležitým legislativním reformám.[24]

V *Přímé demokracii* dokonce stav, kdy by lidé vůbec neměli možnost přímo participovat, vůbec není považován za oslabení lidu a jeho legitimizačních rozhodnutí. Je zde uvedeno, že instituty přímé demokracie demokratické rozhodování pouze doplňují, ne však podmiňují. Přímá demokracie je nazírána jen jako jedna z řady možností a její nadhodnocování jako cesta k oslabování státu skrze konflikty.[25]

Proč tedy tyto někdy až problematické instituty vůbec našly v moderních demokraciích místo? „*Samotná potřeba zavádět prvky přímé demokracie do systému pramení ze stále se snižující účasti občanů ve volbách*," tvrdí Tomáš Dvořák.[26] Tento fenomén lze lehce ilustrovat na srovnání počtů voličů příchozích k volebním urnám během přímých voleb

[22] NOVOTNÝ, Lukáš, MAŠKAŘINEC, Pavel. Evropská občanská iniciativa jako nástroj rozvoje občansko-politické participace pohledem konceptu struktury politických příležitostí. *Sociológia*, 2017, roč. 49, č. 1, s. 90.
[23] ŠARADÍN, Pavel. *Considering Contemporary democracy*. *Filozofia*, 2017, roč. 72, č. 4, s. 308 – 311.
[24] SMITH, Michel L. *Občané v politice: Studie k participativní a přímé demokracii ve střední Evropě*. Praha: Institut pro sociální a ekonomické analýzy, 2009, s. 11 - 19.
[25] ŠIMÍČEK: *Přímá demokracie,* s. 13 -16.
[26] DVOŘÁK, Tomáš. Modernizace, hodnotová změna a přímá demokracie. *Sociológia*, 2013, roč. 45, č. 2, s. 107 – 127.

do Evropského parlamentu. Procento voličů se od prvních přímých voleb v roce 1979 do těch posledních proběhnuvších snížilo o cca 26,9 %.

Graf č. 1: Volební účast oprávněných voličů ve volbách do Evropského parlamentu.

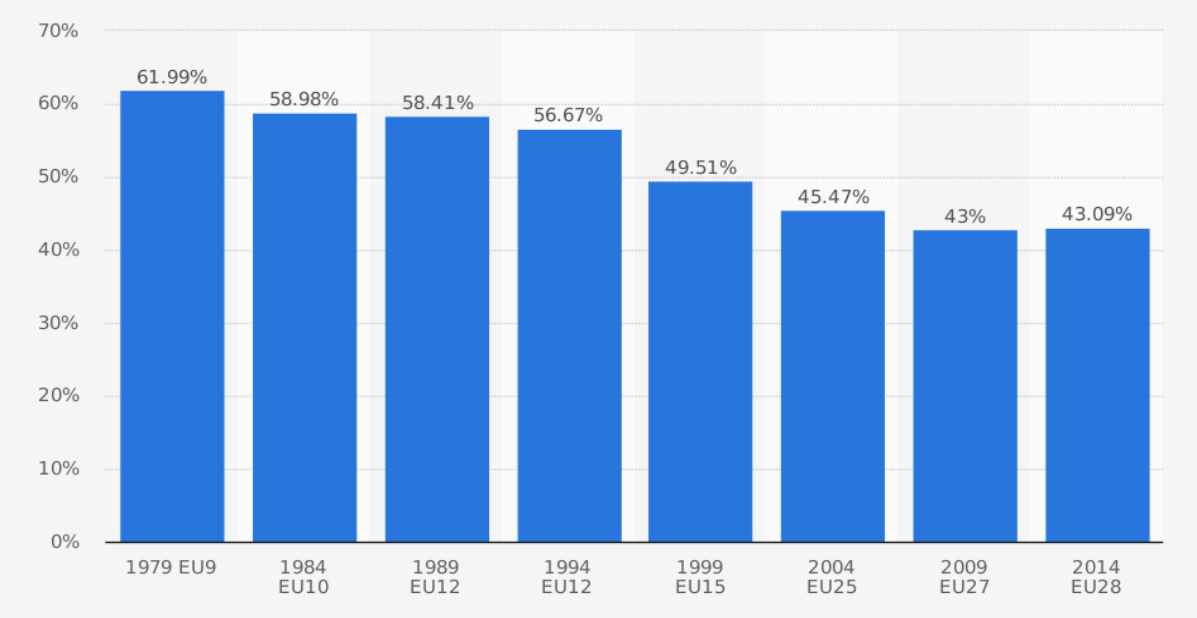

(Zdroj: Statista.com, upraveno autorem.)

Volební účast je jednou ze složek politické participace a vzhledem k tomu, že politická participace je přímým ukazatelem kvality demokracie, je zřejmé, že s klesající volební účastí může klesat i kvalita demokracie. Rozšiřuje se však názor, že současná demokracie se již nachází v krizi a tato postihuje i instituce Evropské unie, v souvislosti s nimiž mluví o tzv. demokratickém deficitu EU (viz dále).[27]

Tomu, jakou měrou občané jednotlivých Evropských zemí politicky participují, se věnovali Klára Vlachová a Tomáš Lebeda. Z jejich výzkumu vyplynulo, že častěji na politice participují více ti, kteří mají více času, informací, zájmu, peněz a jsou více vzdělaní. Častěji podle nich také participují lidé ze zemí západní Evropy oproti zemím postkomunistickým[28] a středomořským. Vlachová s Lebedou navíc identifikovali tzv. nekonvenční typ participace (pasivní), kam se řadí i podepsání petice.[29] Dle mého názoru by se do této kategorie vedle petice dala zařadit i ECI vzhledem k některým jejich podobným rysům a tvrzením autorů, že u nekonvenčního typu participace se jedná o názorovou manifestaci.

[27] NOVOTNÝ, MAŠKAŘINEC: *Evropská občanská iniciativa*…, s. 81 – 83.

[28] Testování nižší občanské participace na politice v postkomunistických zemích dala vzniknout tezi o „slabosti občanské společnosti“, která se projevuje tzv. politickou apatií. Srov. SMITH, MICHAEL L. *Občané v politice: Studie k participativní a přímé demokracii ve střední Evropě*. Praha: Institut pro sociální a ekonomické analýzy, 2009. 169 s.

[29] VLACHOVÁ, Klára, LEBEDA, Tomáš. Aktivní občanství a spokojenost s demokracií v Evropě. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 2006, roč. 42, č. 1, s. 31.

Přestože přímá demokracie dává občanům prostor se vyjádřit v širším měřítku než „pouhým“ prostřednictvím voleb, stále musí ctít princip ochrany menšin. Vojtěch Šimíček proto správně podotýká, že „*přímou demokracii nelze považovat za jediný způsob, jak se jednotlivec může podílet na politickém spolurozhodování*“.

2. Přímá demokracie jako způsob řešení demokratického deficitu

Po irském odmítnutí Smlouvy z Nice na samém počátku tisíciletí přistoupily evropské špičky k sebereflexi a pokusily se shrnout problémy, kterým EU musela bezprostředně čelit, pokud se jí mělo podařit znovu rozpohybovat integrační proces. Hned první návrh na změnu v Bílé knize o budoucnosti EU deklaroval i potřebu silnější vazby s občanskou společností. Co je tím palčivým problémem, který uvrhl Evropu do nejistoty o jejím budoucím směřování?

2.1 Demokratický deficit EU

„To, co udržuje demokratické instituce, je důvěra v ně.“

(Pavel Šaradín, 2018)

Důvěra je klíčem, ovšem Evropská společenství ji začala v očích obyvatel po přijetí Jednotného evropského aktu (JEA) v polovině 80. let ztrácet. S postupující integrací, posilující exekutivou, přenosem pravomocí na nadnárodní úroveň a nabývání "státních" rozměrů unie se začínalo pochybovat o legitimitě rostoucího kolosu.[30]

Postupně se začal prohlubovat demokratický deficit, neboli „*limitovaná schopnost občanů ovlivňovat fungování hlavních institucí Evropské unie*“. Unii byla vyčítána její technokratičnost, nízká volební účast, téměř žádná společná identita obyvatel a neexistující veřejná sféra. Odcizení a pocit, že "najednou o nás rozhoduje Brusel", začala v občanech vyvolávat odmítavé postoje k Unii.[31]

Evropané Unii jednoduše nerozuměli – při volbách do Evropského parlamentu se řešila témata spíše vnitrostátní (ta celoevropská neexistovala), její fungování bylo nesrozumitelné, vzdálené a nedostatečně transparentní a evropské politiky byly prosazovány i bez jednomyslné podpory napříč členskými státy.[32]

Šance na uzdravení a sjednocení Evropy po irském debaklu podle profesora Larryho Siedentopa existuje – vytvořit evropský lid, neboli „démos“.[33] Ten Robert Dahl definoval jako „*skupinu lidí, která je svázána především zmocněním či uschopněním ke společnému politickému jednání*“ (Dahl, 1995).

---

[30] BŘICHÁČEK, Tomáš. Demokratický deficit EU: mýty a skutečnost. *Revue politika*, 2006, roč. 17, č. 2.
[31] STRNAD, Štěpán. Krize legitimity Evropské unie - evropský démos v nedohlednu. *Současná Evropa*, 2013, č. 1, s. 123 – 125.
[32] GRINC, Jan. *Národní parlamenty a demokratická legitimita Evropské unie.* Praha: Leges, 2015, s. 69 – 70.
[33] HOSPODÁŘSKÉ NOVINY. Larry Seidentop: Konvent si ukrojil příliš velké sousto [online]. *iHned.cz*, 27. května 2013, [cit. 14. února 2018]. Dostupné na <https://archiv.ihned.cz/c1-12845350-larry-siedentop-konvent-si-ukrojil-prilis-velke-sousto>.

Tuto evropskou sounáležitost teoreticky vytvořit lze. Pokud bychom vycházeli z prací Jürgena Habermase zabývajícími se pojetím moderního národa, který dle něj není něčím přirozeným, ale politickým konstruktem, kdy se podařilo mobilizovat osoby s volebním právem pomocí masových médií či politických stran[34], mohli bychom předpokládat, že podobný proces tedy může proběhnout znovu, tentokráte v celoevropském měřítku.

Problémem zůstává skutečnost, že celoevropská média, která by byla masově rozšířena, prakticky neexistují. Zároveň neexistují skutečně evropské politické strany, protože frakce v Evropském parlamentu jsou tvořeny poslanci, kteří byli povětšinou zvoleni za některou z vnitrostátních politických stran, tudíž si do pléna přinášejí svoji národní politickou identitu, se kterou jsou spjati. K vytvoření skutečné celoevropské debaty tudíž nezbývá mnoho prostoru. Převážně záleží na médiích v jednotlivých členských státech, nakolik se drží zásad zpravodajské objektivity, vyvažují své zpravodajství a informují o evropských záležitostech a také na postojích jednotlivých politických stran a politiků, nakolik jsou skutečně „evropanští".

2.2 Pokusy o zavádění institutů pro občanskou participaci do fungování EU

Jednotlivá evropská společenství vznikala původně jako produkty sektorové integrace a otázky, zda a jak je v nich upravena občanská participace, vůbec neřešila. Participace tu totiž vlastně neexistovala.[35]

Přestože tehdy nebyl hlavním aktérem v legislativním procesu, Společenství se jako první zaměřila na Evropský parlament (tehdy Shromáždění), v němž zasedali poslanci z národních parlamentů. K prvnímu posílení hlasu evropského lidu došlo zavedením přímé volby jeho členů.

2.2.1 Přímé volby do Evropského parlamentu

První přímé volby do EP proběhly až 27 let po jeho založení v rámci ESUO v roce 1979 na základě rozhodnutí učiněném na Pařížském summitu v roce 1974 a Aktu o volbě poslanců, který si schválili sami poslanci. Přestože Pierre Gerbet tvrdí, že přímé volby „*vybavily Evropský parlament demokratickou legitimitou*", o demokratické legitimitě Společenství jako celku zatím nemůže být řeč. EP totiž stále nebyl vybaven pravomocemi,

[34] HABERMAS, Jürgen. Why Europe needs a constitution. *New Left Review*. 2001, č. 11, s. 5 – 26.
[35] MANGOSOLU, Tomáš, PÍTROVÁ, Markéta. Evropská občanská iniciativa. In PÍTROVÁ, Markéta (ed). *Postlisabonské procesy v Evropské unii*. Brno: MuniPress, 2014, s. 152 – 153.

které by mu "hlas lidu" vůči ostatním nevoleným institucím pomohly prosazovat (tento proces byl nastartován až s přijetím JEA a byl pozvolný). [36]

Volby do Evropského parlamentu od počátku provází problém s nízkou volební účastí, pojí se k nim teorie voleb druhého řádu formulovaná Karlem Heinzem Reiffem a Hermannem Schmittem v roce 1980[37] těsně po prvních volbách.

Adonninova zpráva z roku 1985 se jako první zcela jasně zmiňovala, že je pro Společenství *„žádoucí zvýšit zapojení občanů a jejich porozumění politickým procesům v institucích Společenství*“.[38]

Všeobecně se ale až do přijetí Maastrichtské smlouvy nepodařilo na tomto poli dosáhnout znatelného pokroku. Až rok 1993 přinesl podstatné změny. S evropským občanstvím byla unijním občanům řada práv, která se s ním pojila. Jako nejdůležitější bych zmínila např. právo pohybu a pobytu na území jiného členského státu nebo právo volit do EP.[39]

2.2.2 Petice Evropskému parlamentu

S účinností Maastrichtské smlouvy byla do primárního práva zanesena možnost občanů zasílat EP žádosti a stížnosti, které je nějakým způsobem přímo ovlivňují. Evropané do rukou poslanců své podněty zasílali již dříve, EP k tomuto účelu v roce 1987 dokonce zřídil petiční výbor, avšak až od roku 1993 platí jasná procesní pravidla, jak postupovat.[40] Dnes se k jeho čtyřiatřiceti členům mohou dle článku 227 SFEU obracet všichni občané a osoby s bydlištěm na území EU nejen ve věcech jejích činností, ale i všeho, co se jich přímo dotýká.

2.2.3 Evropský ombudsman

S Maastrichtskou smlouvou přišla ještě další novinka, tentokrát nejen pro občany Unie, ale všechny fyzické a právnické osoby na její půdě. Ti se od této chvíle mohou obracet na zcela nezávislou osobu – evropského veřejného ochránce práv. Ten buď na základě

[36] GERBET, Pierre. *Budování Evropy*. Praha: Karolinum, 2004, s. 280 – 295.
[37] Teorie byla o čtyři roky později částečně modifikována.
[38] NETWICH, Michael. Citizens´ Involvement in European Union Politics – Towards a More Participatory Democracy? [online]. *ECSA*, 1995, [cit. 15. ledna 2018]. Dostupné na <https://www.researchgate.net/publication/29991084/>.
[39] PETRESCU, Oana – Măriuca. Strengthening the Idea of “By Citizens, for Citizens” in the Context of the European Citizens’ Initiative - Brief Analysis of Initiatives. In MOCANU, Oana (ed). *Romanian Journal of European Affairs*, 2014, roč. 14, č. 2, s. 6 – 7.
[40] NETWICH: *Citizens´ Involvement* …, s. 2 – 5.

příchozích podnětů nebo z vlastní vůle může provádět šetření ve věcech nenáležících Soudnímu dvoru EU. Všechny subjekty, proti kterým směřovalo šetření, musí do třech měsíců vydat své stanovisko k jeho výsledkům.[41]

Přestože formálně došlo k výraznému kroku vpřed a výčet participačních možností je nyní širší, prakticky k zásadnímu posunu nedošlo. Dle Michaela Netwiche (1995) jsou totiž zmíněné Maastrichtské výdobytky stále pouze informační a nezávazné.

Další modifikace navržená ministry zahraničí Itálie a Rakouska jak posílit práva občanů EU přednesená v roce 1996 na Mezivládní konferenci v Amsterdamu byla ale smetena pod stůl. Žádost k rukám EP ve formě konkrétních článků (podpořenou deseti procenty voličů z minimálně tří členských států) nakonec Evropané podávat nemohli.[42]

Na prahu nového tisíciletí se připravovala reforma zakládajících Smluv. Struktury Unie se musely přizpůsobit na budoucí rozšíření o nové členy. Jejich zástupci, zástupci stávajících členských států a Komise s předsednictvem Konventu připravili Deklaraci o budoucnosti EU (též známou jako Leakenskou) a vypracovali Smlouvu o Ústavě pro Evropu. Její ratifikační neúspěch však odložil přijetí plánované novinky a ECI spatřila světlo světa až se smlouvou Lisabonskou.[43]

2.2.4 Jiné způsoby participace

Kromě výše vyjmenovaných existují v evropském prostoru i další způsoby jak participovat na veřejném dění, které v sobě nesou více či méně přímo-demokratických rysů. Na tomto místě by tedy neměla by být opomenuta Stížnost adresovaná Evropské komisi. Zařazena by sem mohla být i možnost lobbovat u evropských institucí. Bránit svá práva lze u Soudního dvora Evropské unie. Evropané mohou využívat i volného přístupu ke zveřejněným dokumentům, účastnit se různých protestních akcí, demonstrací či průzkumů veřejného mínění.[44]

[41] Smlouva o fungování Evropské unie, čl. 228.
[42] EFLER, Michael. European Citizens' Initiative - Legal options for implementation below the constitutional level [online]. *Mehr-demokratie.de*, 2006, [cit. 15. ledna 2018]. Dostupné na <https://www.mehr-demokratie.de/fileadmin/pdf/2006-12-eci-study.pdf >, s. 5.
[43] GRINC: *Národní parlamenty*…, s. 55 – 58.
[44] NETWICH: Citizens´ Involvement…, s. 5.

Elizabeth Monaghan ve své případové studii[45] uvádí další dvě možnosti, jak se občané v Unii mohou na politice podílet - aktivitou v národních zájmových skupinách a národních politických stranách. Ze svého pohledu nesouhlasím ani s jednou z těchto možností. Aktivity národních zájmových skupin jsou dle mého názoru značně omezeny na vnitrostátní problémy, což možnost přiblížit EU občanům značně ztěžuje, a co se týká aktivit v národních politických stranách, tak zde se jedná o cestu pro vybrané jedince protínající zejména vnitrostátní témata a ne o způsob, jak EU přiblížit opravdu všem.

[45] MONAGHAN, Elizabeth. Assesing Participation and Democracy in EU: The Case of the European Citizens´ Initiative. *Perspectives on European Politics and Society*, 2012, roč. 13, č. 3, s. 285 – 298.

3. Evropská občanská iniciativa

Historicky první institut pro uplatňování přímé demokracie na evropské úrovni byl zahrnut již v návrhu Smlouvy o ústavě pro Evropu vzešlou z jednání Konventu. Ve srovnání s návrhem na celoevropské referendum se ECI setkala s úspěchem, hlasovala pro ni většina členů. Byl tak učiněn první krok k možnému reformování Unie směrem zespodu a postupnému vytváření celoevropské debaty.[46]

Po francouzském a nizozemském nesouhlasu s evropskou ústavou vysloveným v referendech naštěstí původní článek 46 nezapadl a byl začleněn do návrhu Reformní (později Lisabonské) smlouvy. Evropské špičky ho považovaly za důležitý, zvláště v tehdejší náladě. Meritum debaty se posunulo, soustředilo se na parametry, které by iniciativu specifikovaly.[47]

Podle Zelené knihy o evropské občanské iniciativě (dále jen „Zelená kniha“) vydané čtyři dny po posledním podpisu Lisabonské smlouvy Václavem Klausem, na jejíž návrhy mohli všichni napříč Unií reagovat, Evropská komise očekávala, že demokracie EU získá nový rozměr. ECI dle ní měla přispět zapojení občanů a formování veřejné debaty. Otázky podložené Usnesením Evropského parlamentu (2008/2169, požadujícím urgentně přijmout provádějící legislativu) a rozvedené v Zelené knize byly konzultovány až do konce ledna 2010[48]. Diskutující byli v únoru 2010 přizváni na veřejné slyšení do Bruselu, jehož závěry byly posléze zahrnuty do Nařízení č. 211/2011 o evropské občanské iniciativě ze dne 11. listopadu 2009.

Kromě EK na návrhu nařízení však pracoval i EP, jenž k tomuto účelu pověřil čtyři zpravodaje[49], kteří zprostředkovali snad nejširší a nejotevřenější debatu na jeho půdě prostřednictvím slyšení pro politické skupiny a řadu seminářů. Prosazovali, aby podání iniciativy bylo jednoduché a co nejméně byrokratické.[50]

[46] DE CLERCK-SACHSSE, Julia. Civil Society and Democracy in the EU: The Paradox of the European Citizens´ Initiative. *Perspectives on European Politics and Society*, 2012, roč. 13, č. 3, s. 299 – 311.

[47] MONAGHAN: Assesing Participation …, s. 291.

[48] Ve srovnání s ostatními veřejnými konzultacemi nad zelenými knihami se jednalo o standartní dobu.

[49] Jednalo se o Alaina Lamassoureho, Zitu Gurmai, Dianu Wallis a Geralda Häfnera.

[50] SZELIGOWSKA, Dorota, MINCHEVA, Elitsa. The European Citizens´ Initiative – Empowering European Citizens within the Institutional Triangle: A Political and Legal Analysis. *Perspectives on European Politics and Society*, 2012, roč. 13, č. 3, s. 273.

Návrh nařízení schválila Rada EU během španělského předsednictví se změnami následně schválenými Komisí.[51] Jak poukazuje Andrei Moraru, vzhledem k zapojení obou institucí návrh nařízení prošel Evropským parlamentem již v prvním čtení.[52]

Občané mohli během popsaného procesu propagovat své myšlenky během diskuse vedené nad Zelenou knihou, stále však vyjadřovali názor na agendu stanovenou Unií. Přijetí ECI najednou otevřelo občanům možnost stanovovat agendu a vynášet na světlo témata, kterým se EU opomněla nebo nechtěla věnovat.

3.1 Právní rozměry ECI

„*Pokud mají občané pocit, že musíme být efektivnější, nebo že bychom měli jít jiným směrem, můžou nám to dát vědět, jedním silným hlasem, přímo. A evropské instituce nebudou mít jinou možnost než naslouchat a reagovat a vysvětlovat*."

(Zita Gurmai)

Právní základ pro ECI je obsažen ve článku č. 11 odst. 4 Smlouvy o Evropské unii, který doslova říká, že „*nejméně jeden milion občanů z podstatného počtu členských států se může ujmout iniciativy a vyzvat Evropskou komisi, aby v rámci svých pravomocí předložila návrh k otázkám, k nimž je podle mínění těchto občanů nezbytné přijetí právního aktu Unie pro účely provedení Smluv.*" Zároveň odkazuje na čl. 24 odst. 1, podle kterého má být řádným legislativním postupem přijato nařízení k jeho provedení. Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 211/2011 (dále jen „Nařízení") bylo přijato 16. února 2011 a umožňuje od 1. dubna 2012 iniciativy v oficiálním registru spravovaném Komisí přihlašovat.

Formální proces, kterým každá iniciativa musí projít, zahrnuje sestavení organizačního výboru a předložení požadovaných informací o navrhované iniciativě, organizátoři zároveň musí požádat Komisi o její registraci. Komise po přezkoumání požadavků rozhodne o její registraci a ty úspěšně zaregistrované do dvou měsíců od podání žádosti zveřejní. Pokud organizátoři chtějí využít online systém pro sběr podpisů, žádají o jeho registraci příslušný vnitrostátní orgán, který rozhodne nejpozději do jednoho měsíce. Od chvíle, kdy je registrace iniciativy potvrzena Komisí, začíná běžet dvanáctiměsíční lhůta pro sesbírání alespoň milionu požadovaných podpisů. Pokud se to organizátorům podaří, požádají příslušný vnitrostátní

[51] FRÖHLICH, Radek. Evropská občanská iniciativa. In DÁVID, Radovan, SEHNÁLEK, David, VALDHANS, Jiří (ed). *Dny práva - 2010 - Days of Law*. Brno: Masaryk University, 2010, s. 2498 – 2499.
[52] MORARU, Andrei. European Union Democratic Governance: A Case Study of the European Citizens´ Initiative. *Europolity*, 2016, roč. 10, č. 2, s. 137 – 168.

orgán o jejich ověření, ten pro tento úkol disponuje tříměsíční lhůtou. Poté přichází na řadu samotné předložení iniciativy spolu s informacemi o podpoře a financování Komisi. Zástupci EK se během tří měsíců sejdou s organizátory k jejímu projednání. Následuje veřejné slyšení na půdě Evropského parlamentu. Nakonec Komise vydá své odůvodněné Sdělení, ve kterém uvede, jaké kroky v dané věci hodlá podniknout. Výstupem celého procesu tedy je výzva Komisi, aby v určité věci jednala a přijala příslušný právní akt, ne však takový akt samotný. Během procesu může být navrhovaná iniciativa kdykoli vzata zpět, tento krok je však nevratný.[53]

Základním rozdílem mezi peticí a iniciativou v kontextu EU není pouze jejich forma, ale spočívá zejména v tom, ke komu směřují a o co usilují. Iniciátoři iniciativy se pro tento institut rozhodují proto, že chtějí přímo navrhnout legislativní změny. Po splnění stanovených procedurálních podmínek ECI pošlou Komisi a očekávají, zda ta využije svůj legislativní monopol v jejich prospěch. Petice směřující do rukou poslanců nabývá podoby stížnosti a směřuje proti právnímu aktu, který již byl vydán, protože stěžující je s ním z nějakých důvodů nespokojen.[54]

3.2 Formální požadavky

Už na první pohled zřejmá časová náročnost procesu klade na organizátory i iniciativu samotnou značné nároky. ECI může být reakcí na aktuální událost, přesto se dá očekávat, že jejím předmětem budou spíše dlouhodobější problémy. Míním, že ECI z logiky věci jednoduše nemůže poskytnout pohotové řešení palčivých otázek. Navíc se v průběhu tohoto procesu objevují další překážky, jež bude možné při bližším zkoumání vidět.

3.2.1 Organizátoři

Podle čl. 2 a 3 Nařízení musí být pro každou iniciativu ustanoven organizační výbor sestavený minimálně ze sedmi členů s právem volit do Evropského parlamentu. Ten musí ze svých řad zvolit svého zástupce a jeho náhradníka, jež budou v budoucnu fungovat jako mluvčí a kontaktní osoby.

[53] Podrobnější informace o průběhu tohoto procesu jsou uvedeny na online oficiálním portále Ec.europa.eu/citizens-initiative/, který k těmto účelům Evropská komise zřídila a nadále jej spravuje.
[54] SUSHA, Iryna, GRÖNLUND, Ake. Context clues for the stall of the Citizens´ Initiative: lessons for opening up e-participation development practice. *Government Information Quaterly*, 2014, č. 31, s. 457.

Článek 3 dále říká, že členové organizačního výboru musí být občany Unie a zároveň každý z nich musí mít své bydliště v jiném členském státě. Z jeho výkladu lze usuzovat, že by se mohlo jednat o sedm českých státních příslušníků, pokud by každý z nich pobýval v jiné ze členských zemí.

Je potřeba upozornit na to, že organizační výbor by měly tvořit pouze osoby – rozumíme tím fyzické osoby. Ve výboru by neměly mít místo firmy a různé organizace sledující vlastní dlouhodobý zájem, což by mělo zabránit lobbistickým skupinám ECI zneužít. Otázkou však zůstává, jak rozpoznat, zda člen organizačního výboru není zároveň členem lobbistické organizace či zda sám není lobbistou. Jak upozorňují Novotný s Maškařincem, registrace těchto subjektů v Rejstříku transparentnosti EU není povinná, proto se ověření takových skutečností jen těžko provádí.[55]

Přesto ne každé dlouhodobé subjektivní zájmy musí být ECI na škodu. Vzhledem k očekáváním kladeným na organizátory, že budou dostatečně schopní, aby pro iniciativu získali opravdu širokou podporu napříč státy (ve kterých lidé i přes rozšiřující se znalost angličtiny většinou stále mluví každý jiným jazykem!), může mít jejich vnitřní motivace určitě pozitivní aspekt. Organizátoři, jež jsou zároveň členy různých nezávislých hnutí (jako je např. Greenpeace apod.), mohou dle mého názoru svým fungováním ve výboru být iniciativě spíše přínosem, než jí ublížit. Šíření podpory iniciativy napříč hnutím může urychlit sběr podpisů a přilákat více podporovatelů.

Stejně tak může jít o člena politické strany, jíž se nepodařilo prosadit svůj návrh na půdě parlamentu či jinde, který iniciativu pro něj může chtít použít jako argumentační podporu. Linie v těchto případech je velmi tenká a bez individuálního posouzení se na tomto poli dá pouze těžko generalizovat.

Andrei Moraru na okraj upozorňuje, že členové organizačního výboru nemusí být vždy těmi, kdo se starají o sběr podpisů. V některých případech je tato činnost zcela přenechána koordinačnímu týmu, jindy se na ní podílí společně.[56]

3.2.2 Signatáři

„*Podpisy a iniciativy mohou úplně změnit směr, kterým se politika ubírá.*“

(Martin Schulz)

Jednou z prvních nesnází, se kterou se organizační výbor musí rychle vyrovnat, je zajištění jazykových překladů iniciativy. Pro registraci je nutné žádost podat v jednom

[55] NOVOTNÝ, MAŠKAŘINEC: Evropská občanská iniciativa …, s. 98.
[56] MORARU: European Union Democratic…, s. 149.

z úředních jazyků Unie, aby ale případní podporovatelé napříč Unií byli schopni návrhu porozumět, musí jej organizátoři přeložit do dalších z nich. Po zaregistrování ECI mohou Komisi hotové překlady zaslat ke kontrole a uveřejnění, za jejich správnost však stále ručí výbor.[57]

Nařízení říká, že k podepsání iniciativy prostřednictvím formuláře prohlášení o podpoře jsou oprávněni všichni občané Unie oprávnění volit do Evropského parlamentu. Zelená kniha navrhovala i variantu, která by minimální věk pro podporu iniciativy stanovila pevně na 16 nebo 18 let, nakonec však zvítězil návrh, který měl podporu v EP. Podepisovat se pod ECI tedy mohou všichni osmnáctiletí, pouze v Rakousku tato hranice kopíruje vnitrostátní právní úpravu a je snížena na 16 let[58].

O něco složitější odpověď poskytuje Nařízení na to, jaké musí být naplněno kvórum pro sbírání podpisů v jednotlivých členských státech. Uvedené požadavky měly iniciativám zajistit nejen skutečně „evropský rozměr", ale i formulovat je tak, aby zaručovaly, že navrhovaný záměr opravdu reflektoval rozšířený názor.[59]

3.2.2.1 „Podstatný" počet členských států

Aby ECI mohla být předložena Komisi, musí v „podstatném" počtu členských států být naplněn minimální počet podepsaných podporovatelů. Původní parlamentní návrh definice „podstatného" počtu - jedné čtvrtiny členských států - byl v Zelené knize konfrontován protinávrhy - jednou třetinou zemí odpovídající požadavkům tzv. posílené spolupráce. Jeden z návrhů dokonce počítal s celou jednou polovinou všech zemí. Diskutující hodnotili, zda je lepší vyšší hranice pro výslednou reprezentativnost, nebo nižší pro celkovou přístupnost.

Pro konečné znění Nařízení byla nakonec vybrána jedna čtvrtina členských států, což je v konečném výsledku sedm zemí, kde musí minimální počet sebraných hlasů překročit hranici stanovenou jeho první přílohou.

3.2.2.2 Minimální počet podpisů v členském státě

Ještě diskutovanější byla samotná hranice počtu podpisů pro jeden členský stát. Jak už bylo řečeno v sedmi státech EU musí být tato hranice minimálního počtu podpisů splněna,

[57] MANGOSOLU, PÍTROVÁ: Evropská občanská iniciativa…, s. 173.
[58] FRÖHLICH: Evropská občanská iniciativa…, s. 2502.
[59] *Zelená kniha o Evropské občanské iniciativě* [on-line]. *Eur-lex.europa.eu*, 11. listopadu 2009 [cit. 25. ledna 2018]. Dostupné na <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0622:FIN:CS:PDF>.

aby byla dodržena podmínka podstatného počtu ČS. Pevně stanovený počet podpisů na členský stát byl zavržen z důvodu rozdílného počtu obyvatel v nich. Tuto rozdílnost lépe vystihuje poměrně stanovený podíl. V návaznosti na návrh Parlamentu přednesla Zelená kniha možnost požadovat 0,2 % podpisů obyvatel každé země, tedy procento, které odpovídá jednomu milionu z celkem pěti set milionů občanů EU.

Článek 7 Nařízení však nakonec stanovil počet potřebných podpisů zcela jinak. Odvíjí se od počtu poslanců, které daná země v Evropském parlamentu má. Ten je vynásoben celkovým počtem poslanců, který v EP zasedá, tedy 750.

Podle tohoto principu byla pro Českou republiku hranice stanovena na 16 500 podpisů, protože se však jedná o flexibilní výpočet, od 1. července 2014 byla hranice snížena na 15 750 podporovatelů.[60]

Ozývají se hlasy[61], že tytu způsoby rozdělení podpisů vzhledem k území naznačuje federalistické postoje k ECI. S tímto ale nelze zcela souhlasit už jen proto, že z navržených způsobů byly vybrány ty mírnější. Tento způsob rozdělení by mohl eliminovat rizika spojená s lobbistickými snahami soukromých osob zmíněná v kapitole 3.2.1.

3.2.2.3 Požadované údaje

Daleko větší vášně budí požadavky na osobní údaje, které mají podepisující se občané poskytovat organizátorům, aby jejich podpora mohla být započítána během závěrečného kontrolování podpisů. Do formuláře prohlášení o podpoře, jehož standardizovanou podobu lze nalézt v Příloze III. Nařízení, jsou občané, kteří chtějí iniciativu podpořit, povinni vyplnit své jméno, příjmení, adresu svého bydliště, datum a místo narození, státní příslušnost a datum s podpisem. Některé země požadují určité specifické informace navíc (například své rodné příjmení) nebo od některých informací upouští.

Například Snellbach (2011) upozorňuje, že občané z celkem osmnácti členských zemí[62] ke svému podpisu musí připojit číslo občanského průkazu nebo pasu (či osobní číslo), přestože k některé z těchto zemí při hlasování ve vnitrostátních volbách podobná data

[60] Přesná data platná pro všechny členské státy jsou shrnuty v Příloze č. 1.
[61] SZELIGOWSKA, MINCHEVA: The European Citizens´ …, s. 278.
[62] Konkrétně se jedná o Bulharsko, Českou republiku, Řecko, Španělsko, Francii, Itálii, Kypr, Lotyšsko, Litvu, Lucembursko, Maďarsko, Maltu, Rakousko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovinsko a Švédsko.

nepožadují. Tento typ dat, která jsou Nařízením požadována, navíc nemají dle slov Evropského inspektora ochrany údajů „*žádnou přidanou hodnotu*“[63].

Vzhledem ke striktním požadavkům, které nejsou stanoveny jednotně a v jednotlivých zemích se někdy liší, se nakonec ukazuje, že praktické fungování ECI může být komplikované. V praxi totiž mohou být některé podpisy podporovatelů ze sčítání vyřazeny, protože jejich údaje nebyly poskytnuty správně či úplně, variabilní jsou ve sběrném formuláři uvedeny malým písmem v poznámce (viz Příloha č. 2). Navíc povinnost uvádět číslo svého občanského průkazu či pasu může předem odradit od projevu podpory iniciativě ty, kteří jej nechtějí uvádět. To dle mého názoru značně popírá snahu o co nejméně byrokratický nástroj, který bude občanům blízký. Nařízení svou třetí přílohou téměř popírá cíle, které si samo stanovilo ve svém druhém bodě, totiž aby podmínky ECI byly „*jasné*“, „*uživatelsky vstřícné*“ a „*aby povzbuzovaly k účasti občanů*“.

3.2.3 Kritéria přípustnosti

Ještě před začátkem samotného shromažďování podpisů musí organizační výbor požádat Komisi o registraci iniciativy a přidělení jedinečného registračního čísla. Komise zkoumá, zda organizátoři naplnili všechny podmínky z jí předložené žádosti, v níž musí být uveden název a krátký popis navrhované iniciativy, osobní údaje o všech členech výboru včetně ustanovení zástupce a jeho náhradníka, údaje o dosavadním financování a některé další dobrovolné informace[64]. Jedním z nejdůležitějších údajů je konkrétní článek některé ze Smluv, ke kterému se navrhovaná ECI váže. Komise pomocí ustanovení posuzuje, zda se zde jedná o pole, na kterém je oprávněna navrhovat legislativu, zda spadá do její kompetence.[65]

Pokud žádost některé z těchto podmínek nesplňuje, Komise je oprávněna ji odmítnout zaregistrovat, svůj krok však vždy musí písemně odůvodnit[66]. Nejčastěji tak činí s odvoláním na článek 4 odst. 2 písm. b) Nařízení, podle něhož nemusí zaregistrovat ECI, jenž spadá mimo rámec pravomocí Komise. Dalšími důvody pro odmítnutí registrace mohou být bezdůvodní, šikanózní a zjevně zneužívající návrhy a návrhy v rozporu s Unijními hodnotami.[67]

---

[63] Opinion of the European Data Protection Supervisor on the proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the citizens' initiative 2010/C 323/01 ze dne 30. listopadu 2010, str. 2.

[64] V případě, že má iniciativa již zřízeny internetové stránky, mohou Komisi poskytnout její adresu a ta je zveřejní. V přílohách také mohou být rozšiřující informace o iniciativě, popřípadě přímo návrh právního aktu, který by požadovali přijmout.

[65] KOMISE. Evropská občanská iniciativa – oficiální registr [online]. *Ec.europa.eu*, nedatováno, [cit. 5. Prosince 2017]. Dostupné na <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/ >.

[66] V odůvodnění mimo jiné organizátory poučí o možnostech opravných prostředků (viz kapitola 3.2.8).

[67] SVOBODOVÁ, Magdaléna. Evropská občanská iniciativa jako pokus o přímou demokracii v Evropské unii. *Jurisprudence*, 2014, č. 3, s. 20 – 21.

3.2.4 Systém sběru podpisů

Lhůta pro sběr podpisů je odstartována dnem registrace iniciativy Komisí a ukončena po uplynutí dvanácti měsíců od téhož dne. Organizátoři, kteří jsou za sběr podpisů odpovědní, si mohou vybrat způsob, jakým tak budou činit. Sběr je možný v listinné i elektronické podobě, popřípadě kombinací obou. V případě, kdy se organizátoři rozhodli sbírat podpisy elektronickým způsobem, museli vytvořit vlastní elektronický systém. Musel splňovat stanovené parametry, což na žádost organizátorů ověřoval a oficiálně potvrzoval vnitrostátní orgán.[68]

Tento způsob mohou iniciátoři využívat i dnes, ukázalo se však, že vedle dalších problémů s ním spojených je značně nákladný. Z těchto důvodů docházelo ke zpoždění. Komise kvůli nefungujícím serverům musela pozastavit lhůtu pro sběr podpisů první vlně iniciativ, aby jejich dvanáct měsíců neuplynulo marně.[69]

Komise uznala, že se jedná o zátěž pro organizátory a připravila vlastní software OCS[70] poskytovaný zdarma. Nejedná se však o kompletní nástroj – o hardware, hosting a další se musí iniciátoři postarat sami. A ani tentokrát Komise neunikla kritice - OCS vznikal na půdě Generálního ředitelství pro informatiku a jeho cena se vyšplhala na půl milionu Eur.[71]

Následné vytvoření podporovatelské základny a aktivizace podporujících je na druhou stranu velmi odlišnou záležitostí. Vymyslet, jak myšlenkově propojit milion lidí a překlenout vzdálenost mezi jednotlivými členskými tak, aby bylo možné minimalizovat vynaložené náklady, je jak soudím pro běžného člověka komplikované. Existenci nástroje, jako je ECI, umožňuje zejména technický pokrok a moderní doba.

Velkou možností a zároveň pomocníkem je nepochybně internet, vzhledem k jeho dostupnosti je schopen nejen poskytnout prostor pro komunikaci mezi organizátory a širším týmem, ale slouží i jako místo, kam umístit informace pro širokou veřejnost.[72]

---

[68] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2011/211 ze dne 16. února 2011 o evropské občanské iniciativě, čl. 5 a 6.

[69] EUROSKOP. Projekt občanské iniciativy má problém, Evropané ho musí platit ze svého [online]. *Euroskop.cz*, 19. července 2012 [cit. 4. prosince 2017]. Dostupné na <https://www.euroskop.cz/8955/21051/clanek/projekt-obcanske-iniciativy-ma-problem-evropane-ho-musi-platit-ze-sveho/>.

[70] O kontrolu a následné potvrzení online systému sběru podpisů je nutné požádat i při využití této varianty, organizátoři jsou povinni o něj starat sami.

[71] SUSHA, GRÖNLUND: Context clues …, s. 455 – 458.

[72] NOVOTNÝ, MAŠKAŘINEC: Evropská občanská iniciativa …, s. 99.

Podle dat Eurostatu znázorněných v níže přiloženém grafu mělo v roce 2016 přístup k internetu v EU celkem 85 % domácností, což je ve srovnání s údaji z roku 2007, kdy připojením k internetu disponovalo pouze 55 % domácností, podstatný nárůst.[73]

Graf č. 2: Počet domácností v EU s připojením k internetu.

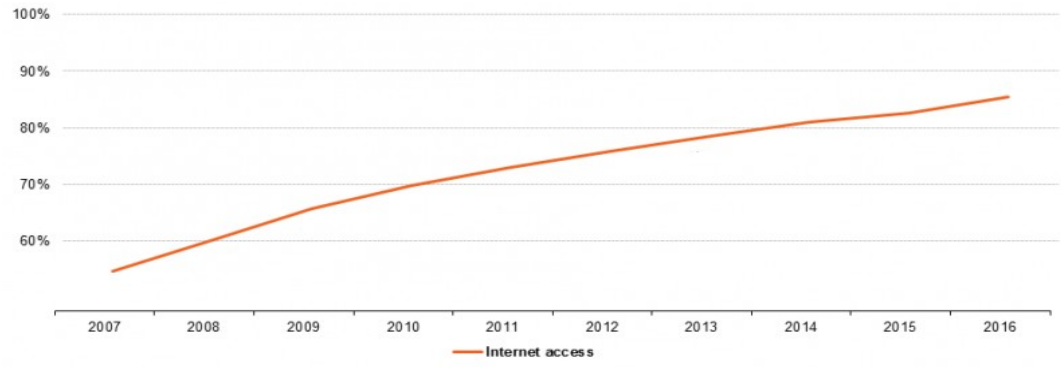

(Zdroj: EUROSTAT, upraveno autorem.)

V případě poskytovaných informací hraje velkou roli i kanál, který je k jejich přenosu směrem k veřejnosti použit. Mihaela Carausan tvrdí, že „*použití sociálních sítí je nejlepším způsobem, jak milionu podpisů dosáhnout*."[74] Z vlastních zkušeností mohu podotknout, profily na sociálních sítích založené za účelem propagace (i profily soukromých osob použité pro tyto účely) jsou téměř ve všech případech poskytovány zdarma a mohou mít nedocenitelný efekt při působení na obecné povědomí. O jejich výkonnosti svědčí například počet sledujících daného profilu.

3.2.5 Financování

Sběr podpisů je zcela jistě doprovázen kampaní, která má zajistit šíření informací směrem k potenciálním podporovatelům. Ne vždy nutně nízkorozpočtová kampaň šířená pomocí internetu ke sdružení milionu podporovatelů postačí, organizátoři a koordinátoři se mohou rozhodnout i pro dražší způsoby – ať už osobní setkávání se s občany na různých místech napříč Unií, nebo například spoty šířené pomocí masmédií.

[73] EUROSTAT. Internet access and use statistics - households and individuals [online]. *Ec.europa.eu*, 24. ledna 2018 [cit. 24. ledna 2018]. Dostupné na <http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Internet_access_and_use_statistics_-_households_and_individuals#More_than_four_fifths_of_Europeans_used_the_internet_in_2016>.

[74] CARAUSAN, Mihaela. The European Citizens´ Initiative – Paricipatory Democracy in the European Union. *European Integration: Realities and* Perspectives, roč. 6, 2011, s. 25.

A pro tyto účely je třeba zajistit financování. Mezi největší náklady kampaně bychom mohli zařadit právní a překladatelské poplatky, dopravu, propagační materiály nebo účty za telefon. Vysoké mohou být náklady na personál, pokud se organizátorům nepodaří sehnat dostatek dobrovolníků.[75]

Protože žádný dotační či grantový program zaštiťovaný Unií prozatím neexistuje a náklady na uspořádání iniciativy nejsou úplně zanedbatelné, na organizátory je vyvíjen tlak, aby dokázali obstarat finance jiným způsobem, jejich nedostatek totiž může zapříčinit následný neúspěch.[76]

A právě zde vzniká prostor pro působení zájmových či lobbistických skupin, které disponují širokým finančním zázemím, pomocí kterého se mohou pokusit prosadit svůj pohled na problematiku. Při registraci ECI existuje povinnost Komisi předložit pouze stručný popis ECI, komplexnější pohled na ni Komise získává až při osobním setkání s organizátory s milionem podpisů „v ruce" po ukončení dvanáctiměsíčního maratonu. Podepisující mohou najít jistotu, že jejich podpora nebude zneužita například tehdy, pokud jsou v organizačním výboru činné osoby s dlouhodobě známým a jasným pohledem na problematiku (např. pokud jsou občansky aktivní).

Dle čl. 9 Nařízení platí pravidlo přiznávání původu těch příspěvků pro iniciativy, které jsou vyšší než 500 Eur (nezáleží na tom, zda jsou příspěvky finanční či zda byly poskytnuty v naturáliích).

3.2.6 Ověřování podpisů

O ověřování předložených podpisů se stará předem určený vnitrostátní orgán, a to v každém členském státě. Všechny během tří měsíců musí prověřit podepsané osoby a organizátorům vydat potvrzení s uvedeným počtem platných hlasů.[77]

V případě České republiky se jedná o Ministerstvo vnitra. U podepsaných občanů kontroluje soulad poskytnutých údajů s daty v registru obyvatel a dalších agend, které má k dispozici. Na základě prováděcího právního předpisu, v případě ČR zákona č. 191/2012 Sb., o evropské občanské iniciativě, pak Ministerstvo může organizátorům ukládat i pokuty v rozmezí 100 až 400 tisíc korun za přestupky definované v § 10. Vesměs se jedná o případy, kdy organizátoři ke kontrole vědomě předloží prohlášení o podpoře se smyšlenými údaji či údaji zapsanými jinou než podepsanou osobou. Vyšší sankce může ministerstvo udělit

[75] MORARU: European Union Democratic …, s. 152.
[76] MANGOSOLU, PÍTROVÁ: Evropská občanská iniciativa…, s. 173.
[77] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2011/211 ze dne 16. února 2011 o evropské občanské iniciativě, čl. 8.

v případech, kdy smyšlené údaje do formulářů zanese sám organizátor, nebo vlastnoručně podepíše jinou osobu.

3.2.7 Předložení, veřejné slyšení a reakce Komise

Po splnění veškerých podmínek organizátoři mohou předložit Komisi svoji iniciativu, která ji i s informacemi o obdržené finanční podpoře a počty sesbíraných podpisů zveřejní v oficiálním registru[78].

Poté mají organizátoři právo být náležitě přijati na půdě Komise k podání informací o předkládané iniciativě za zavřenými dveřmi. Následně jsou pozvání ne veřejné slyšení do Evropského parlamentu, kde učiní totéž.[79] Během svého výzkumu vedl A. Moraru rozhovory s organizátory, ze kterých vyplynulo, že úředníci z Komise během vzájemné komunikace odpovídali na jejich dotazy a byli nápomocni. Co se týká veřejného slyšení, zástupci iniciativ podotýkali, že jim byl umožněn pouze krátký výstup a poslanci se jejich tématem do hloubky příliš nezabývali.[80]

3.2.8 Soudní přezkum

Možnosti bránit se soudní cestou během iniciativního procesu, mohou organizátoři využít ve více případech. V případě, že je jim zamítnuta registrace, mohou využít žalobu na neplatnost k Soudnímu dvoru Evropské unie proti rozhodnutí Komise do dvou měsíců jeho doručení.[81]

Pokud se Komise během stanovené lhůty k registraci iniciativy vůbec nevyjádří a nechá ji marně uplynout, organizátoři ji mohou vyzvat k jednání. Pokud se však Komise během dalších dvou měsíců nevyjádří, organizátoři jsou oprávněni podat k SDEU žalobu na nečinnost Komise.[82]

Mimosoudní způsob obrany by v těchto případech mohl poskytnout Evropský veřejný ochránce práv, přestože on sám rozhodnutí, které by Komisi jakkoliv zavazovalo, vydat nemůže. Přesto se tento případný podnět promítne do souhrnu šetření, který ombudsman

[78] KOMISE. Evropská občanská iniciativa – oficiální registr [online]. *Ec.europa.eu*, nedatováno, [cit. 5. prosince 2017]. Dostupné na <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/ >.
[79] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2011/211 ze dne 16. února 2011 o evropské občanské iniciativě, čl. 10.
[80] MORARU: European Union…, s. 156.
[81] Smlouva o fungování Evropské unie, čl. 263.
[82] Tamtéž, čl. 265.

předkládá Evropskému parlamentu, jež může následně využít svého práva interpelovat Komisi.[83]

[83] SVOBODOVÁ: Evropská občanská iniciativa…, s. 20 – 21.

4. Případová studie: Stop Vivisection

„Stop Vivisection je zřejmě největší možností, kterou v Evropské unii máme, abychom evropským institucím mohli vnutit náš názor.“

Adriano Varrica

Návrh iniciativy Stop Vivisection by Evropské komisi předložen 25. dubna roku 2012 a ta ji zaregistrovala 22. června 2012 pod číslem ECI(2012)00007. Návrh se odvolával na článek 13 Smlouvy o fungování EU, který říká, že *„v oblastech zemědělství, rybolovu, dopravy, vnitřního trhu, výzkumu a technologického rozvoje a vesmíru zohledňují Unie a členské státy plně požadavky na dobré podmínky zvířat jako vnímajících bytostí přitom zohlední právní nebo správní předpisy a zvyklosti členských států spojené zejména s náboženskými obřady, kulturními tradicemi a regionálním dědictvím*“.

Organizátoři tvrdí, že dodržování článku 13 podporuje 86 % občanů EU[84], a tak na jeho základě formulovali hlavní cíl iniciativy. Jedná se o požadavek, aby EU *„zrušila směrnici 2010/63/EU o ochraně zvířat používaných pro vědecké účely,“* která byla právě podle něj přijata, *„a aby předložila nový návrh, který ukončí pokusy na zvířatech, a namísto toho zavedla - v rámci biomedicínského a toxikologického výzkumu - povinné používání dat relevantních přímo pro lidský druh*“. Opírali se přitom o etické námitky proti pokusům na zvířatech a vědecké principy vyvracející „zvířecí model“ pro určování pravděpodobné reakce u lidí. Organizátoři k žádosti o registraci nepřipojili návrh právního aktu, který by požadovali přijmout, což však nebylo jejich povinností.[85]

Stop Vivisection se se svým požadavkem postupného ukončování pokusů na zvířatech tematicky zařadila do oblasti zdravotnictví[86], které patří mezi doplňkové pravomoci EU[87].

Stop Vivisection patřila k tzv. první vlně iniciativ. Ty od začátku spojovaly problémy a zpoždění zapříčiněné některými technickými obtížemi popsanými v předchozích kapitolách a pomalému vytváření prováděcí legislativy. Pro tyto iniciativy byl stanoven pevný termín ukončení sběru podpisů, aby žádná z nich nebyla znevýhodněna okolnostmi, které

[84] STOP VIVISECTION, the first European Citizens´Initiative that will be examined by the new Commission, has collected 1,170,326 certified signatures [online]. *Stopvivisection.eu*, 26. listopadu 2014 [cit. 3. března 2018]. Dostupné na <http://www.stopvivisection.eu/it/content/press-releases>.

[85] Stop Vivisection. *Ec.europa.eu*, nedatováno [cit. 8. ledna 2018]. Dostupné na <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/successful/details/2012/000007>.

[86] NOVOTNÝ, MAŠKAŘINEC: Evropská občanská iniciativa…, s. 93 – 94.

[87] Smlouva o fungování Evropské unie, čl. 168.

organizátoři nemohli ovlivnit nebo jim předejít. Sběr podpisů byl ukončen 1. listopadu 2013, tedy více než 12 měsíců po registraci iniciativy, které ukládá nařízení.[88]

4.1 Organizační výbor

V čele organizačního výboru stanul dr. André Menache, britský zoolog a veterinář, který je členem několika odborných organizací včetně jedné z větví European Board of Veterinary Specialisation, organizace zastřešující veterinářské specializace napříč Evropou.[89] Vedle vysoké odbornosti a zájmu o problematiku už jen jeho členství v tomto subjektu mohlo mít vliv na podporu poskytnutou ECI – jako hlavní zástupce iniciativy je součástí odborného diskurzu a v přímém kontaktu se svými kolegy napříč kontinentem, jejichž podpora pro ECI může mít značnou váhu. Není však členem rady této organizace, není tak v jeho moci iniciativě zajistit podporu celé organizace.

Náhradníkem zástupce iniciativy se stal italský profesor Gianni Tamino – biolog, který je nositelem italské národní ceny nenásilí, jejíž udělování zaštiťuje i EP. Od roku 1983 je také aktivním politikem.[90] Přes italský parlament putoval právě do EP, v němž jako poslanec zasedal v letech 1995 až 1999 a dosáhl až na post místopředsedy Zelené skupiny (Zelení/Evropská svobodná aliance). Působil v celé řadě expertních skupin a výborů včetně Výbor pro životní prostředí, veřejné zdraví a ochranu spotřebitele.[91]

Členem organizačního výboru byl toho času i Ménacheho francouzský kolega Claude Reiss. Všichni tři muži jsou členy společnosti Antidote Europe (viz dále), jejímž zakládajícím členem a do roku 2016 i prezidentem byl právě Reiss.[92]

Zároveň se trojice mužů označuje jako vědecký výbor iniciativy, v tomto složení absolvovali schůzi s Komisí po předložení ECI.[93]

Dalšími řadovými členy organizačního výboru se stal Robert Molenaar z Nizozemí, švédská výzkumnice Ingegerd Elvers, Belgičan Daniel Flies a Núria Querol i Viñas ze Španělska.

---

[88] MANGOSOLU, PÍTROVÁ: Evropská občanská iniciativa…, s. 173.
[89] *Ebvs.eu*, nedatováno [cit. 27. února 2018]. Dostupné na <https://ebvs.eu/colleges/ECAWBM/members/dr-andre-menache>.
[90] *Wikipedia.org*, nedatováno [cit. 27. února 2018]. Dostupné na <https://it.wikipedia.org/wiki/Gianni_Tamino>.
[91] Gianni Tamino. *Europarl.europa.eu*, nedatováno [cit. 27. února 2018]. Dostupné na <http://www.europarl.europa.eu/meps/cs/2258/GIANNI_TAMINO_home.html>.
[92] *Antidote-europe.org*, nedatováno [cit. 19. února 2018]. Dostupné na < http://antidote-europe.org/>.
[93] The first European Citizens' Initiative that will be examined by the new Commission, has collected 1,170,326 certified signatures [online]. *Stopvivisection.eu*, nedatováno [cit. 15. ledna 2018]. Dostupné na <http://www.stopvivisection.eu/it/content/press-releases>.

Přestože v organizačním výboru zasedají výše jmenovaní tak, aby splňovali podmínky stanovené Nařízením, na stránkách jsou čtyři poslední z nich uvedení pouze jako „*další podepisující se*“. Práva a povinnosti spojené s předkládanou iniciativou adresuje Nařízení členům organizačního výboru, Stop Vivisection však zřídil ještě jeden výbor nazvaný Promoter comittee, naplnili tak předpoklad vyslovený Andreim Moraru (s. 25). Tento promoční výbor zahrnoval čtyři členy, všechny italské národnosti, jež v průběhu iniciačního procesu zastávali důležité posty.

Aktivista Adriano Varrica se stal hlavní koordinátorem evropské kampaně. Podporou mu byla i Vanna Brocca, koordinátorka časopisu La Voce senza Voce vydávaný organizací LEAL. Součástí promočního výboru se staly i členka Evropského parlamentu za ALDE Sonia Alfano[94] a Fabrizia Pratesi de Ferrariis, vedoucí vědeckého výboru Equivita sdružujícího vědce a lékaře bojující proti vivisekci (viz dále).[95]

4.2 Jazykové mutace

Návrh na registraci iniciativy byl podán v anglickém jazyce, čímž byla splněna podmínka podat jej v jednom z úředních jazyků EU. Protože jednotlivé jazykové mutace ECI obstarávají a ručí za ně sami organizátoři, jednotlivé překlady se v oficiálním registru objevovaly postupně. Celkem jich bylo poskytnuto 23, ECI tedy byla přeložena do všech úředních jazyků EU[96]. Nejrychleji byla ECI přeložena do řečí, jimiž se mluví v zemích, odkud pochází jednotliví organizátoři, což jasně ilustruje přiložená tabulka.

Tabulka č. 1: Data zveřejnění překladů ECI do jednotlivých úředních jazyků EU (v souvislosti s bydlištěm členů organizačního výboru).

Jazyková mutace	Datum zveřejnění překladu	Organizátor
Angličtina	22. června 2012	André Menache
Italština	29. června 2012	Gianni Tamino
Francouzština	20. července 2012	Claude Reiss
Němčina	1. října 2012	Daniel Flies (Belgie)
Španělština	16. října 2012	Núria Querol i Viñas
Nizozemština	9. listopadu 2012	Robert Molenaar
Švédština	14. prosince 2012	Ingegerd Elvers

[94] Poslankyní EP byla v 7. volebním období v letech 2009 – 2014. Mimo jiné více než dva roky zasedala v Petičním výboru. Více informací na *Europarl.europa.eu*. Dostupné na <http://www.europarl.europa.eu/meps/cs/97086/SONIA_ALFANO_home.html>.

[95] *Stopvivisection.eu*, nedatováno [cit. 5. března 2018]. Dostupné na <http://www.stopvivisection.eu/en/content/citizens-committee>.

[96] Zpráva o uplatňování nařízení vydaná EK v roce 2015 uvádí, že do všech úředních jazyků byly přeloženy pouze čtyři iniciativy z 31 zaregistrovaných.

Estonština	14. prosince 2012	
Irština	14. prosince 2012	
Bulharština	17. prosince 2012	
Dánština	17. prosince 2012	
Řečtina	17. prosince 2012	
Finština	17. prosince 2012	
Rumunština	17. prosince 2012	
Slovenština	17. prosince 2012	
Slovinština	17. prosince 2012	
Maďarština	29. ledna 2013	
Litevština	30. ledna 2013	
Lotyština	30. ledna 2013	
Maltština	31. ledna 2013	
Polština	1. února 2013	
Portugalština	20. února 2013	
Čeština	11. března 2013	

(Zdroj: Ec.europa.eu, upraveno autorem.)

Krátce po registraci přibyl italský překlad, což je logické, protože mezi osobami zajišťujícími Stop Vivisection podporu, byl Italů nejvyšší počet – sám vedoucí kampaně Adriano Varrica je Ital stejně jako náhradník zástupce organizačního výboru Gianni Tamino. Další překlady byly přidávány postupně v průběhu tři čtvrtě roku od data registrace, přičemž český překlad byl přidán jako poslední[97] až v březnu 2013.

Přestože jsou překlady značně nákladnou záležitostí, považuji časovou prodlevu mezi registrací a zpřístupněním dalších jazykových mutací za problém. Vzhledem k tomu, že si organizátoři mohou registraci tzv. načasovat, mohou si předem připravit i její jednotlivé verze alespoň v mateřských jazycích organizátorů, kteří s přihlédnutím k jejich osobní záštitě předkládané věci nepochybně rozumějí. Tak by nedocházelo ke zbrždování sběru podpisů, jejichž počet je pro úspěšnost ECI klíčový.

Že se tyto skutečnosti na počtu sebraných podpisů projevily, je možné doložit i daty sebranými Pawelem Glogowskim a Andreasem Maurerem, kteří uvádějí, že začátkem dubna 2013 se pod Stop Vivisection podepsalo pouhých 208 000 občanů.[98]

[97] Opravdu posledním zveřejněným překladem byl ten chorvatský z 15. října 2013, avšak protože Chorvatsko přistoupilo k EU až 1. července 2013, byla lhůta, ve které se mohli Chorvaté podepisovat oproti ostatním značně zkrácena, z tohoto důvodu jsem jej nezahrnula do předchozího výčtu. Přesto zde platí stejná paralela – organizátoři ECI přeložili s více než tříměsíčním zpožděním, přestože věděli, že se Chorvatsko stane členskou zemí. Byl tedy k dispozici pouhých patnáct dní před ukončením sběru podpisů.

[98] GLOGOWSKI, Pawel, MAUER, Andreas. The European Citizens´ Initiative: Chances, Constrains and Limits. In POLLAK, Johannes (ed). *Political Sciences Series*, 2013, č. 134, s. 20.

4.3 Zdroje finančních prostředků a podpory

S předložením iniciativy Komisi se pojí i povinné přílohy, mezi které patří i prohlášení o přijaté finanční podpoře, kde se povinně uvádí veškeré příspěvky nad 500 Eur. Stop Vivisection obdržela celkem 23 651 Eur v celkem 16 příspěvcích od 12 subjektů.[99]

Jako první darovala 3 000 € (a později dalších 1000) milánská nezisková organizace LEAL Lega AntiVivisezionista bojující proti jakémukoliv zneužívání zvířat. Je řízena dobrovolníky, financována z příspěvků podporovatelů, příznivců a členů a deklaruje, že je zcela apolitická. Vydává vlastní časopis La Voce dei Senzivoce.[100] Druhým přispivatelem se stala odnož italského fondu Imperatrice Nuda - výbor lékařů a vědců za zrušení testování na zvířatech Comitato Scientifico Equivita. V jeho čele stojí vedle koordinátorky Fabrizie Pratesi de Ferrariis i Gianni Tamino (druhá nejdůležitější osoba organizačního výboru Stop Vivisection), který později věnoval své iniciativě dalších 500 € jako soukromá osoba.[101]

Iniciativě se dostalo i politické podpory ze strany římské neparlamentní politické strany Parito Animalista Europeo (PAE). Ta se sama definuje jako nezávislá a post-ideologická. Dle vlastního statutu je financována prostřednictvím členských příspěvků, darů, soukromých přispívatelů či dotací poskytnutých státem, veřejnými orgány a institucemi a také vlastní institucionální činností.[102] Povaha soukromých příspěvků však dále není nijak specifikována. Vzniká tak zde prostor pro případné působení ze strany lobbyistů. Strana uvádí, že její každoroční účetní závěrka podléhá schválení stranického shromáždění, jeho složení ani další detaily se mi však vzhledem k jazykové bariéře nepodařilo dohledat.

Ke 3 000 Eur od PAE připojil jako soukromá osoba dalších 1 500 její prezident Stefano Fucelli, aktivista v Itálii známý kritikou směrnice 2010/63/EU, kterou vidí jako výsledek průmyslového lobbingu.[103]

Z Říma přispěla i nezisková organizace LAV Lega Anti Vivisezione, liga bojující za práva zvířat na celoevropské úrovni. Funguje díky členským příspěvkům a darů od fyzických

[99] Veškeré číselné údaje použité v této kapitole pocházejí z webových stránek iniciativy. Více na: Stop Vivisection. *Ec.europa.eu*, nedatováno [cit. 8. ledna 2018]. Dostupné na <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/successful/details/2012/000007>.

[100] *Leal.it*, nedatováno [cit. 9. ledna 2018]. Dostupné na <www.leal.it>.

[101] *Equivita.it*, nedatováno [cit. 9. ledna 2018]. Dostupné na <www.equivita.it>.

[102] *Paritoanimalistaeuropeo.it*, nedatováno [cit. 9. ledna 2018]. Dostupné na <http://www.partitoanimalistaeuropeo.it/>.

[103] BARLOZZARI, Elena. Animalismo: parla Stefano Fucelli [online]. *Inquotidizanodellazio.it*, 22. listopadu 2013 [cit. 20. ledna 2018]. Dostupné na <https://www.ilquotidianodellazio.it/articoli/3608/animalismo-parla-stefano-fuccelli>.

osob, vlády či institucí nebo dotací a výslovně deklaruje, že peníze jsou jim poskytnuty vždy pro konkrétní dokumentované účely.[104] Ve svých zdrojích našli pro ECI 3 000 Eur.

Nejvyšší podpora o celkem 6 000 Eurech k iniciativě putovala z Francie od Antidote Europe. Jedná se o vědeckou komisi, která bojuje za nasazení alternativních metod k experimentům na zvířatech.[105] Jejím generálním ředitelem není nikdo jiný než André Menache, předseda organizačního výboru iniciativy, a jejím prezidentem Claudie Reiss, jeden z řadových členů.[106]

Německá organizace Menschen für Tierrechte - Tierversuchsge, která taktéž brojí proti experimentům na zvířatech, ve svých oficiálních strukturách žádného z hlavních představitelů ECI nemá. Funguje však stejně jako LAV na celoevropské úrovni a je součástí několika platforem pro spolupráci v této oblasti.[107] Přispěla darem 500 € a zřejmě i značnou podporou nefinanční povahy ve formě propagace, jelikož z právě z Německa pocházel vysoký počet podpisů (viz níže).

Na účet ECI přibylo ještě 2651 € od soukromých osob, konkrétně Giovanni Bruna, Sary Remundo a Elio Bellandera. Detaily o nich, jejich působení nebo záměrech však vhledem k nedostatku relevantních informací a možné záměně s jinými osobami nebylo možné dohledat.

4.4 Kampaň

Jakým způsobem mají být poskytnuté prostředky využity, Nařízení nijak nespecifikuje, tudíž je jejich určení čistě na uvážení odpovědných osob. Ty se rozhodly utratit je transparentním způsobem a o jejich určení informovali prostřednictvím vlastního webu.[108]

Samotné webové stránky, které každá ECI je zřizuje povinně a odkaz na ně Komise uveřejňuje v registru, se přitom staly nákladnou položkou. Její vytvoření, přeložení do jiných jazyků a pravidelnou správu utratili do konce roku 2016 přes 14 000 Euro.

Výbor ECI vedl kontaktní kampaně v některých členských zemích EU, což s sebou také neslo určité náklady. Z jejich výčtu (znázorněném v níže přiloženém grafu) však plyne, že byly značně nevyvážené. Zatímco na kampaň v Polsku plynulo 3000 €, k promotérům do

[104] *Lav.it*, nedatováno [cit. 10. ledna 2018]. Dostupné na <www.lav.it>.
[105] *Antidote-europe.org*, nedatováno [cit. 19. února 2018]. Dostupné na <http://antidote-europe.org/>.
[106] *Asso-sentience.net*, 15. března 2016 [cit. 21. ledna 2018]. Dostupné na <http://asso-sentience.net/conference-debat-andre-menache?lang=fr>.
[107] *Tierrechte.de*, [cit. 28. února 2018]. Dostupné na <www.tierrechte.de>.
[108] Veškeré číselné údaje použité v této kapitole pocházejí z webových stránek iniciativy. Více na: Agenda of the Initiative [online]. *Stopvivisection.eu*, nedatováno [cit. 1. března 2018]. Dostupné na <http://stopvivisection.eu/en/content/why-stop-vivisection>.

Německa putovalo 750 €, na Britskou kampaň bylo vynaloženo 650 €, dále 1500 € bylo rozděleno mezi kampaně v Lucembursku, Irsku a Rakousku (přičemž není známo jakým podílem), a pouhých 20 € organizátoři utratili v Litevské kampani.

Graf č. 3: Země, kam plynuly finanční prostředky na národní kampaň Stop Vivisection.

(Zdroj: Eurion.cz, upraveno autorem.)

Pro komerční podporu použitelnou na celoevropské úrovni si nechali iniciátoři stvořit videoreklamu od Jeremyho Rifkina, kterou posléze pro svou propagaci používali. Celkové náklady s tím spojené se vyšplhaly na 1105 €. Za dalších 1513 € nechali v průběhu iniciačního procesu postupně rozesílat tzv. newslettery.

Za další blíže nespecifikované „komunikační aktivity" však utratili více, než za newslettery i videopropagaci dohromady. Částka 3000 € se ve výčtu utracených peněz skrývá ve stejnojmenné kategorii, všechny další položky kromě ní (v řádech stovek a tisíců Eur) jsou vyčísleny na přesné desetiny centů, tajuplná třítisícová položka je však zaokrouhlena na tisíce a žádné další rozpracování k ní poskytnuto není.

Je evidentní, že prostor pro zpronevěru finančních prostředků poskytnutých iniciativě zjevně existuje a je poměrně lehce zneužitelný. Nejen že by vedení některých z přispěvatelů – neziskových organizací mohli pomocí příspěvků ECI, v jejímž organizačním výboru zasedají, najít cestu, jak z těchto organizací „vyvést" peníze přispěvatelů a členů svých organizací ke svým rukám, mohli by jejich část lehce schovat mezi ostatní výdaje iniciativy do nějaké

všeobecné kolonky ve výdajích, odkud pak teoreticky mohou nepozorovaně plynout do připravené soukromé kapsy. Nevěřím však, že by k tomuto jednání došlo v právě případě Stop Vivisection.

Mezi výdaji jsou podrobně popsány i informace o účasti iniciátorů na promoakcích, jako byla Mezinárodní konference o právech zvířat v Lucembursku (1525 €) a akce v severoitalském Firenze (700 €).

Po ukončení sběru podpisů bylo třeba ty sesbírané v listinné podobě připravit k odevzdání a zajistit jejich transport k ověření u národních orgánů a zpět k organizačnímu výboru do Říma. Náklady na tyto procesy se vyšplhaly do výše 5 941 Eur a ležely zcela na iniciátorech stejně jako příprava na slyšení v Bruselu v konečné výši 2 625 Eur.

Přestože jsou některé z transakcí detailně přesné a jiné jsou nastíněny jen vágně, nepodléhám dojmům, že by se za těmi nepřesnými skrývala nějaká forma podvodu nebo zpronevěra. Domnívám se, že se jedná o velmi drobné položky spojené s kampaní, které by bylo složité vyúčtovat či jinak doložit, proto se organizátoři uchýlili k tomuto řešení.

Jak je ze součtu výše uvedených položek zřejmé, celkové přiznané náklady daleko převyšují přiznanou částku obdrženou od dárců zveřejněnou v oficiálním registru. Kontrola vynaložených prostředků prakticky neexistuje, jelikož není předpisy upravena a neexistuje ani oprávnění některého z kontrolních orgánů, který by se touto problematickou mohl nebo měl zabývat. Jak už bylo řečeno, organizační výbor není právnickou osobou, ale volným seskupením osob bez právní subjektivity, své účetnictví tak nikomu nemusí přiznávat, ba dokonce ani ukazovat.

Přesto, že nastavený systém očividně má mezery, kterých by se dalo využít pro některé z nekalých praktik, jak již ale bylo řečeno, nedomnívám se, že by se tak stalo právě v případě Stop Vivisection. Organizátoři iniciativy sice hned v několika případech působili v organizacích, které iniciativě poskytly nemalou finanční podporu, ale k mému závěru mne vede skutečnost, že později organizátoři sami svým jménem poskytli dary, což by zřejmě nečinili, kdyby chtěli peníze na kampaň odcizit. Okrádali by tak totiž sami sebe.

K šíření myšlenek iniciativy se organizátoři rozhodli použít i sociální sítě (fungující převážně bezplatně. Ve Stop Vivisection ke své propagaci zvolili dvě největší z nich – Facebook a Twitter. Na svém Facebookovém profilu[109] kolem sebe shromáždili 137tisícovou

[109] Stop Vivisection [online]. *Facebook.com*, nedatováno [cit. 29. ledna 2018]. Dostupné na <https://www.facebook.com/StopVivisection/>.

komunitu a doposud na něj přispívají, přestože oficiální kampaň již skončila. Twitterový účet[110] disponuje jen o něco málo více než osmi tisíci uživateli, kteří stránku sledují. I ji organizátoři nadále aktivně spravují. Jejich aktivita nepochybně svědčí o jejich přesvědčení a konzistentních názorech a naznačuje, že i v budoucnu ve svém počínání budou pokračovat.

Pokud bychom předpokládali, že by všichni „virtuální podporovatelé" iniciativu podepsali, stále by tvořili pouze zhruba desetinu z těch, kteří ji ve skutečnosti podpořili. V případě, že by se organizátoři spolehli pouze na tento komunikační kanál, jejich snahy by zřejmě selhaly. Nedá se však vyloučit, že lidé sdružení na těchto sítích nešířili myšlenky k dalším osobám. Sociální sítě tedy jistě jsou užitečným pomocníkem k propagaci ECI, zároveň však k dosažení jednoho milionu nemohou být jediným prostředkem. S argumentem M. Carausan, že „*použití sociálních sítí je nejlepším způsobem, jak milionu podpisů dosáhnout*" (s. 30), tak nelze bez dalšího souhlasit.

Kromě uvedených způsobů vedení kampaně se iniciátoři soustředili i na přednáškovou činnost a účastnili se tematických konferencí.[111]

Iniciativu nějakým způsobem podpořilo přes 232 organizací[112] a řada odborníků v oborech, které mají k tématu vivisekce co říci. Z organizací se podařilo ověřit celkem 196, přičemž u všech byl testován jazyk, pomocí nějž organizace informuje a kde to bylo možné i země, odkud samotná pochází[113]. V příloze č. 5 lze shlédnout jejich výčet.

Graf č. 4: Počty organizací podporujících Stop Vivisection v závislosti na jazyce, ve kterém komunikují.

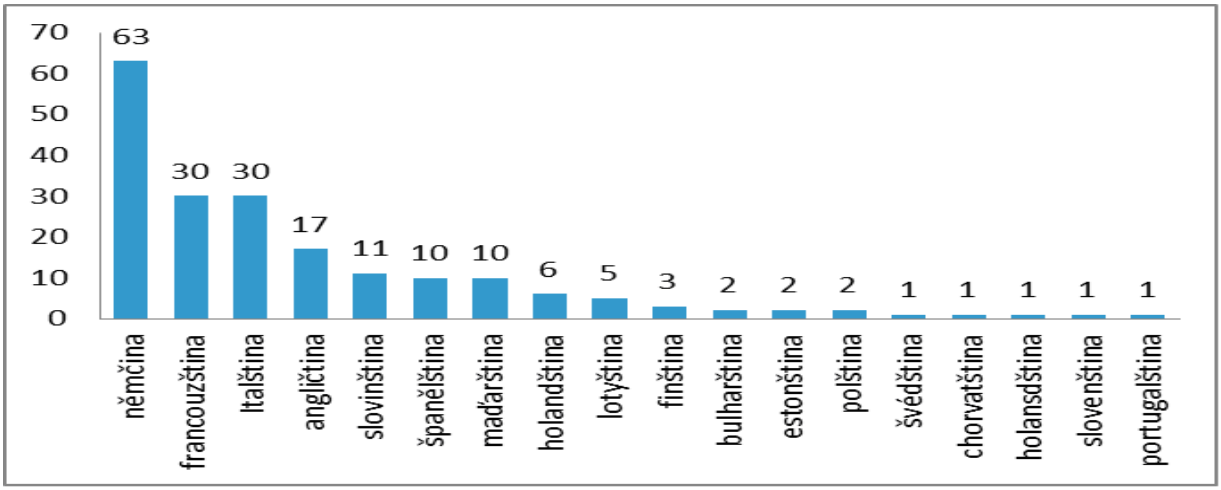

(Zdroj: Stopvivisection.eu, upravenou autorem.)

[110] Stop Vivisection [online]. *Twitter.com*, nedatováno [cit. 29. ledna 2018]. Dostupné na <https://twitter.com/svivisection?lang=cs>.
[111] Například International Animal Rights Conference konané v roce 2013 v Lucembursku.
[112] 1,173,131certified signatures! [online]. *Stopvivisection.eu*, 4. března 2015 [cit. 3. března 2018]. Dostupné na <http://www.stopvivisection.eu/it/content/press-releases>.
[113] Tuto informaci se podařilo zjistit celkem u 185 případů.

Přiložený graf ilustruje jazykové rozložení mezi organizacemi, které iniciativě vyjadřovaly podporu. Nejčastěji se mezi nimi objevovaly německy komunikující organizace, přičemž z jejich celkového počtu 63 jich z Německa pocházelo 45, z Rakouska pak 15. Němčinu se rozhodly využívat ještě další dvě uskupení z Lucemburska, dvě z Bulharska a jedna Švýcarská organizace, přestože švýcarští občané svým podpisem iniciativu podpořit nemohou. Podobně je tomu i v případě francouzštiny, které přirozeně využívalo 23 francouzských, jedno belgické a jedno mezinárodní uskupení. A nejednalo se vždy jen o malá a neznámá jména, mezi podporovatele Stop Vivisection se zařadila například i nadace francouzské herečky Brigitte Bardot.

Zajímavé je rozvrstvení i anglického jazyka. Z 16 organizací ho užívalo jen 8 z Velké Británie, zbytek pocházel z Irska a Kypru (po dvou případech), jedna z Německa a podporu iniciativě projevilo i australské, americké a mezinárodní sdružení. Holandsky mluvící organizace pak v pěti případech pocházely z Nizozemí, v jednom z Belgie a také Francie. Počty ostatních národních jazyků pak kopírují členské státy, v nichž jsou vedeny jako jazyky úřední.

4.5 Podpisy

Pro jejich sběr se organizátoři rozhodli využít hostitelského serveru umístěného v Lucembursku i softwaru vytvořeného a poskytovaného Komisí namísto vlastních. Jeho kontrolu provedl a následné potvrzení bylo vydáno příslušným lucemburským orgánem. S jeho pomocí se jim podařilo nashromáždit údaje od zhruba 60 % podepsaných, tedy více než poloviny podporovatelů (dalších 40 % sesbírali v listinné podobě).[114] Vzhledem k tomu, že se ani zdaleka nejedná o zanedbatelný podíl těch na internetu sesbíraných, přisuzuji funkčnosti online systému sběru podpisů velkou váhu. Problematická funkčnost v začátcích dvanáctiměsíční lhůty by v případě jejího neprodloužení mohla mít za přímý důsledek nenaplnění stanoveného milionového limitu.

Organizátoři od počátku zamýšleli sesbírat podpisů více než milion. Hlavní koordinátor kampaně tento záměr vysvětlil jednoduše: „*čím více budeme mít podpisů, tím větší politickou váhu bude iniciativa mít*“. Výbor zároveň dopředu počítal s možností, že jim některá prohlášení o podpoře nebudou započítána do celkového počtu podpisů.[115]

[114] Zpráva o uplatňování nařízení (EU) č. 211/2011 o evropské občanské iniciativě č. COM(2015) 145 final ze dne 31. března 2015, s. 7 - 9.
[115] VEGAN KANAL. Adriano Varrica: The European citizens initiative "Stop Vivisection" [online]. *Youtube*.com, 16. září 2013, [cit. 27. února 2018]. Dostupné na <https://www.youtube.com/watch?v=LKRGVRpcv6M>.

Tyto obavy se nakonec ukázaly jako oprávněné. Jen v České republice z celkových 5 172 podpisů, jež organizátoři odevzdali Ministerstvu vnitra k validaci, jich ministerstvo uznalo za platné pouze 4 075.[116] Jen v ČR tak organizátoři přišli celkem o 1 097 podpisů, procentuální ztráta se zde vyšplhala na závratných 21,2 %.

V celoevropském měřítku se však tato situace neopakovala. Z celkového počtu 1 326 807 podpisů sesbíraných ze všech členských států uveřejněného oficiálních webových stránkách iniciativy[117] jich národními orgány bylo uznáno za platné 1 173 130[118], celkem tedy 88,42 %.

Kvórum podstatného počtu členských států stanovené Nařízením na sedm členských států se Stop Vivisection překonat podařilo. Stanovený minimální počet podpisů pro konkrétní zemi dokázala pokořit hned v devíti případech[119].

Absolutně nejvyšší počet podpisů pocházel z Itálie, celkem 58,8 %, tedy dvanáctinásobek požadovaného limitu! Dle mého názoru to je jasným důsledkem působení několika důležitých faktorů. Jako první bych uvedla národní příslušnost promočního výboru iniciativy. Tito lidé stojící v první linii propagační kampaně ECI působili z Itálie a v zejména Itálii. Dá se přirozeně předpokládat, že používali již vyšlapané cesty ze svého předchozího působení a také navázaných kontaktů, pomocí nichž myšlenky iniciativy šířili. Někteří z italských podporovatelů – například Stefano Fuccelli - jsou navíc aktivisté ve své zemi známí svými odvážnými výstupy[120], logicky proto mohou přitahovat pozornost veřejnosti. Dalším neméně podstatným činitelem jsou italští finanční dárci (mezi něž se Fuccelli také řadí), převážně neziskové organizace a jedno politické uskupení, kteří mohou působit nejen na svoji členskou základnu a podporovatele, ale i další potenciální podpisovatele pomocí vlastních propagačních materiálů, internetových odkazů nebo sdílení na vlastních sociálních sítích.

[116] Původ informací poskytnutých Ministerstvem vnitra ČR lze ověřit v Příloze č. 3.
[117] K nahlédnutí v Příloze č. 4.
[118] KOMISE. Third European Citizens´ Initiative submitted to the Commission. Tisková zpráva MEX/15/4550 [online]. *Europa.eu*, 4. března 2015 [cit. 24. října 2017]. Dostupné na <http://europa.eu/rapid/midday-express-04-03-2015.htm>.
[119] Ještě před validací organizátoři doufali, že se limit podaří překročit ve dvanácti státech (více v Příloze č. 4).
[120] Je možné jmenovat například jeho misi na záchranu osmi bíglů určených pro vědecké experimenty z laboratoří Menarini di Pomezia a následná hospitalizace po potyčce s policií. Více na *Inquotidizanodellazio.it*. Dostupné na <https://www.ilquotidianodellazio.it/articoli/3608/animalismo-parla-stefano-fuccelli>.

Graf č. 5: Počty sesbíraných podpisů napříč EU v závislosti na jednotlivých faktorech.

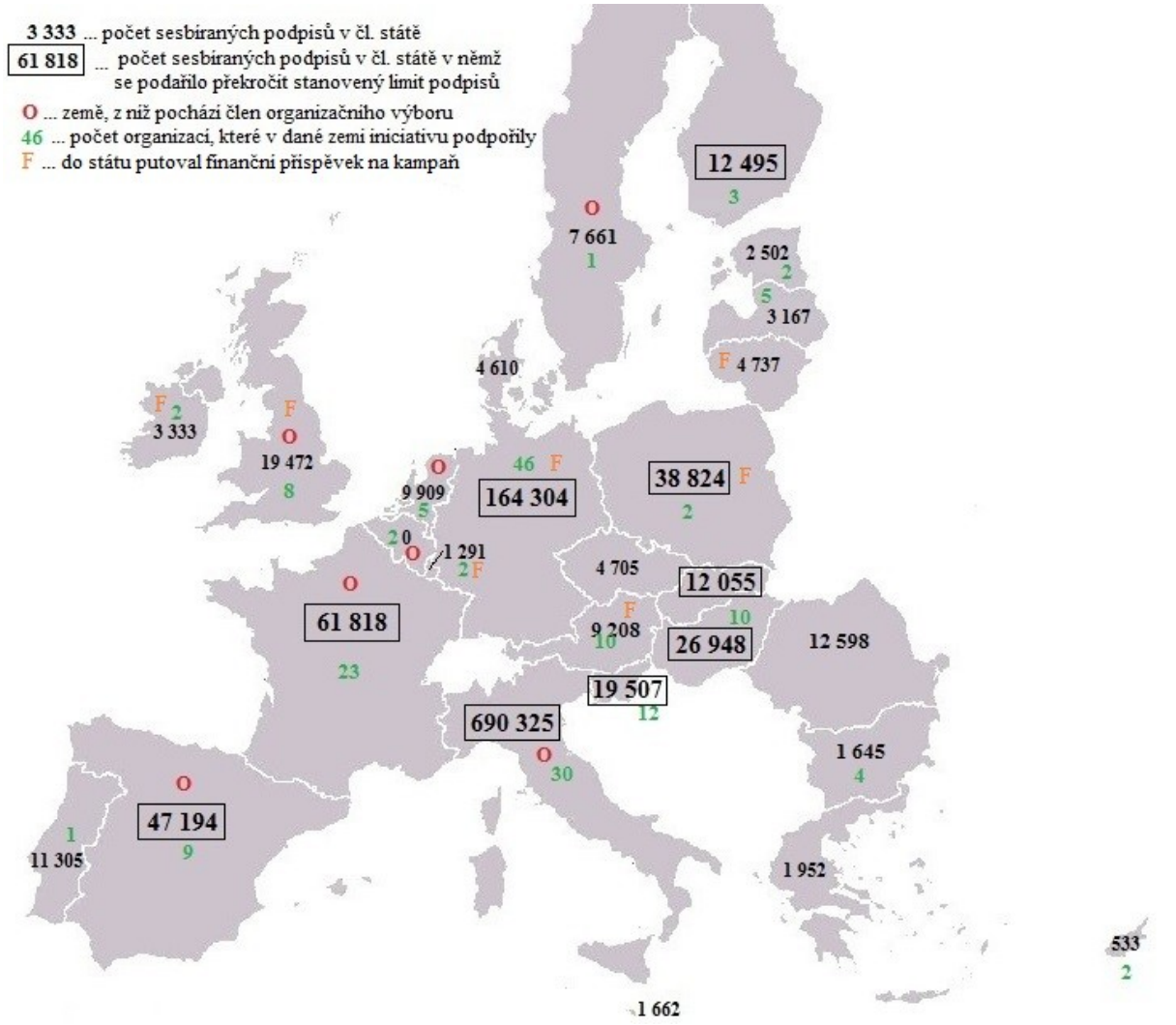

(Zdroj: Eurion.cz, upraveno autorem.)

Jak lze vidět v přiloženém grafu, stotisícovou hranici se podařilo překročit už jen v Německu, kde organizátoři sesbírali 14 % ověřených podpisů v konečném počtu 164 304. Německo bylo jednou ze zemí, odkud výboru přišla finanční podpora, kam plynuly finance na národní kampaň a němčina byla zároveň v pořadí třetím jazykem, do nějž byla iniciativa přeložena, čímž by se dala široká podpora vysvětlit.

Do Francie sice finance na národní kampaň nemířily, na více než 61 tisíci podpisech (tedy 5,2 % ze všech sesbíraných) však měl jistě zásluhu jak organizační výbor, který odtud měl své zástupce, finanční donoři a na 23 organizací.

I překročení stanoveného limitu ve Španělsku bylo možné očekávat vzhledem k faktorům jako je například španělský zástupce ve výboru či téměř desítka podporujících seskupení.

Zajímavý je případ Slovinska – i přesto, že z této země nepochází žádný z organizátorů, zformovala se v této zemi platforma dvanácti organizací bojující za práva

zvířat. Kdyby počet podpisů měl záviset pouze na okruhu jimi oslovených občanů, musela by každá z nich získat zhruba 1 600 podpisů, což není nereálné číslo. Přestože případná vzájemná závislost těchto dvou jevů není nemožná, odlišný případ, který můžeme pozorovat na Slovensku, odporuje myšlence, že by měla fungovat jako pravidlo.

Slovenští občané dokázali prolomit stanovenou hranici minimálního počtu podepsaných i bez toho, aby odtud pocházel některý z iniciátorů, podporujících organizací, donorů nebo aby byla pro kampaň v této zemi utracen sebemenší finanční obnos. Podobný výsledek lze pozorovat i v Rumunsku (tam však minimálního počtu podpisů na stát dosaženo nebylo) a v Portugalsku, kde bylo sesbíráno přes 11 tisíc podpisů s podporou jediné organizace.

Belgické skóre pak naznačuje, že Daniel Flies odvedl při propagaci iniciativy mizernou práci. Míním, že byl za člena výboru pojat proto, aby výbor jako celek splňoval podmínky stanovené právem EU a na sběru podpory se příliš nepodílel. Přestože toto zjištění koresponduje s myšlenkou A. Moraru (viz dříve na s. 25), dle mého názoru tak není naplněna vize, se kterou byla ECI zaváděna. Ani v zemích Roberta Molenaara a Ingegerd Elvers se nepodařilo sesbírat takovou minimální podporu, jakou by vyžadovalo Nařízení. Vylisované švédské a nizozemské hlasy se však do výsledného milionu samozřejmě započítávají, proto se jejich práce nedá označit za špatnou.

Přestože téměř dvacet tisíc hlasů není úplně zanedbatelný počet, britský výsledek by se dal označit vzhledem k aktivnímu vystupování André Menacheho jako osoby zaštiťující celý projekt na první pohled překvapivý. Při bližším zkoumání je však patrné, že přestože byl Ménache označen za britského organizátora, působil zejména ve Francii (kde jsou získaná čísla daleko vyšší) společně s Claudem Reissem z čela přispěvší Antodite Europe. Vzhledem k povaze informace však nelze zjistit, které občanství Ménache má.

Jako zajímavost nakonec lze uvést, že přestože se v Chorvatsku objevila jedna organizace podporující Stop Vivisection, překlad iniciativy do Chorvatštiny se objevil patnáct dní před dokončením sběru podpisů a v Chorvatsku se iniciátorům nepodařilo ulovit ani jediný hlas.

Lze konstatovat, že analýza potvrzuje teoretický závěr, který jsem uvedla na straně 25, že organizátoři činní v různých nezávislých hnutích urychlili šíření podpory ECI a přilákali více podporovatelů.

4.6 Předložení iniciativy Komisi

Po ukončení sběru podpisů 1. listopadu 2013 po uplynutí 16 měsíční prodloužené lhůty proběhla kontrola údajů osob, které svým jménem iniciativu podpořily ze strany vnitrostátních orgánů. Těm byly veškeré podpisy odevzdány do 23. prosince 2013.

Lhůty pro předložení podpisů ke kontrole a lhůta předložení celé iniciativy se všemi dokumenty Komisi stanoveny nejsou.[121] V případě Stop Vivisection tento fakt vedl k situaci, kdy G. Tamino, A. Menache a C. Reiss až rok po ukončení sběru, v listopadu 2014, na tiskové konferenci v Evropském parlamentu oznamovali, že iniciativu Komisi předloží.[122]

Komise, která je povinna organizátory přijmout do 3 měsíců od předložení, organizátory ke konci roku 2014 požádala o tříměsíční odklad předložení z důvodu své vytíženosti. ECI se jí proto dostala do rukou až 3. března 2015.[123]

Krátce nato přišla protireakce – Komisi bylo zasláno prohlášení na podporu aktuálně platné Směrnice 2010/63/EU. Vyzývalo Komisi, aby ji zachovala a ECI Stop Vivisection nebrala v potaz. Na 120 protestujících evropských organizací svůj postoj hájilo argumentem, že alternativní postupy v testování na zvířatech nejsou schopny nahradit testování skutečné. Organizátoři prohlášení nenechali bez odpovědi – vyzvali EK, aby o tomto tématu byla schopna diskutovat.[124]

Požadavek na diskusi byl Komisí a Parlamentem vyslyšen. Na dopoledne 11. května 2015 pozval místopředseda Frans Timmermans jménem Komise organizátory Stop Vivisection do svého sídla. Kromě něj se zástupci ECI André Ménachem, Gianni Taminem, Adrianou Varricem, Vannou Brocca, Fabriziou Pratesi a Flavianem Deltortem jednal i Karl Falkenberg a někteří další vedoucí pracovníci Komise. Ranní jednání se konalo za zavřenými dveřmi, odpolední jednání na půdě EP[125] pak bylo přístupné veřejnosti. Toho se zúčastnil kromě místopředsedy Komise i zástupci parlamentních výborů AGRI, ENVI, ITRE a PETI, za iniciativu pak dr. Ménache, Claude Reiss a prof. Tamino, který na závěr požádal, aby ze

[121] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2011/211 ze dne 16. února 2011 o evropské občanské iniciativě, čl. 8 a 9.

[122] The first European Citizens' Initiative that will be examined by the new Commission, has collected 1,170,326 certified signatures [online]. *Stopvivisection.eu*, nedatováno [cit. 15. ledna 2018]. Dostupné na <http://www.stopvivisection.eu/it/content/press-releases>.

[123] Agenda of the Initiative [online]. *Stopvivisection.eu*, nedatováno [cit. 1. března 2018]. Dostupné na <http://stopvivisection.eu/en/content/why-stop-vivisection>.

[124] A response from "Stop Vivisection" European Citizens' Initiative to the "Statement supporting European Directive 2010/63/EU" undersigned by 120 European public and private institutions committed to animal experimentation [online]. *Stopvivisection.eu*, nedatováno [cit. 15. ledna 2018]. Dostupné na <http://www.stopvivisection.eu/it/content/press-releases>.

[125] Tomuto jednání předcházel dopis, ve kterém organizátoři adresovali poslancům data a statistiky na podporu svého stanoviska, které na jednání prezentovali.

směrnice (a veškerých evropských předpisů) bylo odstraněno tvrzení, že „*testování na zvířatech je stále nezbytné pro ochranu lidského zdraví*“.[126]

Přestože organizátoři po slyšení měli pocit, že skončilo úspěchem a poslanci jsou jejich iniciativě nakloněni[127], ne všichni jejich nadšení sdíleli. Objevovaly se hlasy, že diskuse byla zklamáním a s přihlédnutím k odporu projevovanému některými organizacemi (již před veřejným slyšením), za něž se postavilo i 16 evropských laureátů Nobelových cen, se dá očekávat, že Komise se rozhodne Směrnici zachovat.[128]

Ve svém Sdělení Komise nakonec skutečně došla k závěru, že Směrnice zůstane zachována a novou legislativu upravující otázky, které chtěla předložená ECI řešit, nepředloží. S odvoláním na prozatím nedostatečné vědecké poznání navrhla čtyři opatření, která by dle ní měla pomoci šetrnému zacházení s testovanými zvířaty a rychlému postupu při validování nových metod pro budoucí ukončení testování na zvířatech. Jmenovala aktivní monitorování dodržování Směrnice, podporu alternativních přístupů pro regulační a výzkumné účely a podporu sdílení vědeckých poznatků v této oblasti. Pro tyto účely se rozhodla uspořádat konferenci, na níž shrne, jak se jí podařilo dostát předchozím třem požadavkům, a zároveň poskytne možnost vědcům a zainteresovaným stranám znovu prodiskutovat způsoby, jak testování na zvířatech postupně ukončit.[129]

Jako důvod zachování Směrnice Komise ve svém Sdělení uvádí pouze to, že její zrušení by vedlo k „*deregulaci způsobu provádění pokusů*“ a tvrzení, že „*vyhlídky na vývoj alternativ by se zhoršily*“. Toto tvrzení je z mého pohledu mírně alibistické, neboť organizátoři nepožadovali pouze její zrušení, ale i přijetí vhodnějšího legislativního rámce postaveného na alternativních přístupech. Komise se myšlenkou, jak by takový předpis mohl vypadat a jaké by byly jeho možné dopady, ve Sdělení vůbec nezabývala. V celé jeho první polovině se soustředila na rekapitulaci nastaveného institucionálního rámce, který má podle ní být zárukou požadované úrovně zacházení s testovanými zvířaty. Tento rámec je však evropským občanům i organizátorům znám, a pokud by současné nastavení pokládali za uspokojivé, necítili by potřebu se mobilizovat. Komise hned vzápětí dodává, že „*ke zlepšení životních podmínek zvířat, která jsou dnes stále používána, je naopak zásadní, aby Směrnice byla provedena v plném rozsahu*“. Což je sice samozřejmé, ale Komise zapomíná, že ECI

[126] STOP VIVISECTION Audition in Brussels: a significant consensus [online]. *Stopvivisection.eu*, nedatováno [cit. 2. března 2018]. Dostupné na <http://www.stopvivisection.eu/it/content/press-releases>.
[127] Tamtéž.
[128] Stop Vivisection Initiative fails to impress at EU hearing [online]. *Speaking of research.com*, nedatováno [cit. 24. října 2017]. Dostupné na <https://speakingofresearch.com/2015/05/19/stop-vivisection-initiative-fails-at-eu-hearing/>.
[129] Sdělení Komise o evropské občanské iniciativě „Stop Vivisekci“ C(2015) 3773 final ze dne 3. 6. 2015.

požaduje toto testování zrušit, zvířata by nadále používána nebyla. Usuzuji, že Komise se svou argumentací točí v kruhu a jako vyústění více než dvouletého snažení organizačního výboru navrhuje opatření, která vidím jako samozřejmá. Tedy taková, která by mohla nebo měla být prováděna i tehdy, pokud by iniciativa vůbec neexistovala.

Výbor ECI byl postojem Komise samozřejmě zklamán a v říjnu 2015 jí zaslal dopis, ve kterém dal najevo, že se proti jejím závěrům postaveným zejména na etickém rozměru problematiky hodlá bránit.[130]

Organizátoři nakonec podali stížnost k Evropskému veřejnému ochránci práv na nesprávný úřední postup Komise v případě odůvodnění Sdělení. Ombudsmanka však jejich stížnost odmítla s tím, že k nesprávnému úřednímu postupu nedošlo, jelikož se „*Komise vyjádřila dostatečně a transparentně a přijala opatření v přímé reakci na předloženou iniciativu*“.[131] Tím se tento boj dostal ke svému pomyslnému konci.

Přesto stojí za povšimnutí 20. bod rozhodnutí Ombudsmanky, ve kterém uvádí, že „*Komise je povinna uvést své právní a politické závěry o úspěšné občanské iniciativě detailním a transparentním způsobem, nicméně Komise není povinna detailně vysvětlit svůj postoj ke k deseti návrhům organizátorů předloženým po registraci ECI*“. Nechme chvíli stranou, že ombudsmanka tvrdí, že Komise se k nim přesto vyjádřila, a organizátoři s ní nesouhlasí.[132] Z vyjádření a nastíněné dosavadní praxe je patrné, že míra diskrece Komise při odpovědi na iniciativu je velice široká a při troše její šikovné rétoriky prakticky téměř nenapadnutelná. Proti rozhodnutí Komise (pozn.: vydanému ve formě Sdělení k iniciativě) se nelze odvolat a při stížnosti Evropskému ochránci práv je posuzován pouze procesní postup upravený článkem čl. 10 Nařízení, ne samotné meritum věci. Osud ECI tak nakonec závisí ne na dlouhodobém úsilí organizátorů, ale složení samotné Komise a postojích Komisařů k projednávané otázce.

[130] A response from “Stop Vivisection” European Citizen´s Initiative to the “Statement Supporting European Directive 2010/63/EU“ undersigned by 120 European public and private institutions commited to animal experimentation [online]. *Stopvivisection.eu*, 23. března 2015 [cit. 3. března 2018]. Dostupné na <http://www.stopvivisection.eu/it/content/press-releases>.

[131] Decision in case 1609/2016/JAS on European Comission´s response and follow-up to the European Citizens´ Initiative „Stop Vivisection“ ze dne 18. 4. 2017.

[132] European Ombudsman, Ms Emily O´Reilly, rejects complaint submitter by European Citiens´ Initiative Stop Vivisection [online]. *Stopvivisection.eu*, 19. dubna 2017 [cit. 3. března 2018]. Dostupné na <http://www.stopvivisection.eu/it/content/press-releases>.

Závěr

Během postupujícího výzkumu a samotného psaní práce jsem nejprve hledala odpověď na výzkumnou otázku *„zda na propagaci ECI v jednotlivých členských státech závisí aktivní zapojení občanů EU ve formě podpisu ECI“*. Pokud by závěrečné posuzování vycházelo pouze z případů těch států, z nichž pocházelo více než 5 % všech sesbíraných hlasů, bylo by jednoznačnou odpovědí „Ano“. Ve zbývajících případech však jsou výsledky rozmělněné. Mohly na ně mít vliv informace šířené mezi jednotlivými lidmi, pomocí médií nebo sociálních sítí, což pomocí zvolené metody a dostupných materiálů nelze postihnout a popsat. Na tuto výzkumnou otázku tedy nelze odpovědět jednoznačně.

Hledání odpovědi na druhou výzkumnou otázku, *„zda měl na průběh a úspěch ECI v jednotlivých členských státech vliv zastoupení konkrétního členského státu mezi organizátory a podporovateli ECI“*, přineslo další zajímavé zjištění. Na základě analýzy nelze konstatovat, že v průběhu iniciačního procesu byla stěžejní právě myšlenka, která se evropským prostorem šířila sama. V případě Stop Vivisection lze jasně pozorovat korelaci mezi působením promočního výboru spolu s širokou sítí podporovatelů a počtem podpisů sesbíraných v Itálii. A podobná data z Francie a Německa tvrzení dále podporují.

Prakticky se během analýzy neobjevil případ, kdy by v některém členském státě bylo dosaženo počtu podpisů vyššího než pět procent bez toho, aby k tomu bylo zapotřebí působení některých z níže popsaných činitelů (s. 51). V případě Stop Vivisection se tedy vliv zastoupení konkrétního členského státu mezi organizátory a podporovateli ECI na průběh a úspěch ECI jednoznačně projevil. I tak se však stalo, že některé z těchto zemí (např. Slovensko a Finsko) naplnily minimální počet podpisů na členský stát, tyto země však mají nastaveny limity velmi nízko (např. Rumunsko při podobném výsledku hranici překročit nedokázalo).

Na třetí výzkumnou otázku, *„zda odráží právní úprava ECI potřeby pro splnění cíle, kterého chtěli evropští politici dosáhnout“*, musím bohužel odpovědět zamítavě. Snahy o co jednoduchý a co nejméně byrokratický nástroj (viz výše na s. 22) nedosáhly optimálního cíle, ale ani se nedomnívám, že by změna právní úpravy na tomto poli kýžený výsledek zajistila. Jako hlavní problém nefunkčnosti a neefektivnosti ECI totiž vidím postoj Komise a její reakční prostor, jež v úpravě jasné mantinely vymezeny nemá. Dokud se Komise bude moci schovávat za nápravná opatření vzešlá z její iniciativy spíše než iniciativy evropského milionu, bude logicky mít za následek zklamání všech, kteří do organizace iniciativy vložili své úsilí. A zklamání aktivizovaných občanů se v případě takového výsledku logicky obrátí

v nedůvěru v evropské instituce a nakonec přispěje spíše k prohloubení než odstranění demokratického deficitu.

Kromě odpovědí na výzkumné otázky přinesla analýza průběhu kampaně na podporu iniciativy některé další zajímavé poznatky, které bych zde ráda shrnula. Z analýzy sesbíraných dat vyvozuji závěr, že na počtu sesbíraných podpisů se značně odrazily faktory charakteristické pro jednotlivé členské země. Přestože jmenované jevy neplatí absolutně, lze zde pozorovat řadu přímých úměr mezi počtem sesbíraných podpisů z jednotlivých členských zemí a působení činitelů, které mají za cíl připoutat pozornost občanů k řešené problematice.

Jako první z nich bych jmenovala dostupnost informací v jednotlivých úředních jazycích, tedy rychlost uveřejňování jednotlivých překladů v oficiálním registru. S tím se pojí i výběr komunikačních kanálů. Jako důležitá se ukázala podpora jednotlivých vnitrostátních organizací, které o iniciativě informovaly (taktéž zejména v národních jazycích) a pozornost médií. Velkou roli hrálo i složení a s tím související činnost či nečinnost členů organizačního výboru iniciativy a také promočního výboru, který částečně suploval výbor organizační. Jako kruciální se ukázala funkčnost online systému sběru podpisů a přílišná nákladnost zpracování prohlášení o podpoře v listinné podobě.

Faktor dostupnosti a množství finančních prostředků pak v této oblasti považuji za druhořadý (ne však nepodstatný). Jako mnohem důležitější vidím hospodaření s dostupnými penězi a jejich následné určení. Daleko rozumnější se totiž zdá vynaložit je na kampaně ve členských státech, kde jsou pak v číslech jasně vidět výsledky, spíše než například na obecné „komunikační aktivity“.

Na úplný závěr se chci ještě věnovat otázce, *„zda se Evropské unii podařilo zavést institut, který by odrážel zájmy a názory evropského lidu“*. Přestože tato práce nepracovala s takovým objemem dat, aby se dokázala k odpovědi na tuto otázku přiblížit, dovolím si alespoň přispět vlastním názorem, který jsem v průběhu analýzy dat a psaní samotné práce nabyla.

Nezbývá mi než konstatovat, že se tak nestalo. Těm, od nichž iniciativa pocházela, se své cíle prosadit nepodařilo. Navíc s přihlédnutím k následnému dění, kdy se organizátoři vůči jednání Komise vymezovali natolik, že jejich frustrace vygradovala až v podání stížnosti evropské veřejné ochránkyni práv, bych si dovolila tvrdit, že se ke svým cílům ani nepřiblížili. I když svou myšlenku dokázali rozšířit mezi 1 173 130 lidí, kteří jí vyslovili svůj souhlas, neměla jejich iniciativa na právo Evropské unie prakticky žádný dopad.

Ráda bych se opřela o myšlenku publicisty Huberta Gordona Schauera, který už v roce 1886 k otázce smyslu existence českého národa vyjádřil: „*Pokud by měly být společným poutem pouze řeč a prostor, nemá smysl o nezávislost ani usilovat. Aby měl národ právo na život, musí si definovat cíle a ty naplňovat*“.[133] Dnes o více než sto let později, kdy je česká samostatnost dávno realitou a obhajoba se přesunula k otázce smyslu existence Evropské unie, která stále čelí občasným napadáním, bych odpověděla stejně jako tehdy Schauer. EU nutně potřebuje, aby její občané, kteří přece jen pochází z různých národů více či méně vzdálených, cítili společnou sounáležitost, společný cíl. A ten jim dává právě ECI, pomocí níž se podobně smýšlející Evropané mohou spojit v jeden celek (i kdyby to mělo být třeba jen z poloviny ČS). Zastavení vivisekce se občanům stalo společným cílem, za který se rozhodli bojovat. ECI ve všech bodech formálního procesu splnila stanovené podmínky. EK se již na začátku před sběrem podpisů rozhodla ECI zaregistrovat a uznala tak, že není bezdůvodná, šikanózní, zneužívající, nespadá mimo rámec jejích pravomocí a není v rozporu s hodnotami EU. Přesto na konci místo aby bojovala s organizátory, prakticky bojuje proti nim. Nemůžu než se domnívat, že tento postup v budoucnu povede ke ztrátě zájmu o ECI jako nástroj, který se v očích občanů ukázal jako bezzubý.

Ale přestože od Sdělení Komise uběhly téměř tři roky, mohou organizátoři stále doufat, že se karta otočí v jejich prospěch, jako se to stalo iniciativě Right2Water, na jejímž základě teprve na začátku roku 2018 Komise přijala návrh na revizi směrnice o pitné vodě[134].

[133] TABERY, Erik. *Opuštěná společnost. Česká cesta od Masaryka po Babiše*. Praha: Paseka, 2017, s. 20.
[134] KOMISE: čistší pitná voda v celé Unii [online]. Tisková zpráva IP/18/429. *Ec.europa.eu*, 1. února 2018 [cit. 1. února 2018]. Dostupné na <http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-429_cs.htm.>

Seznam zdrojů

Prameny

Decision in case 1609/2016/JAS on European Comission´s response and follow-up to the European Citizens´ Initiative „Stop Vivisection“ ze dne 18. 4. 2017.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2011/211 ze dne 16. února 2011 o evropské občanské iniciativě.

Nařízení Evropské komise (EU) 531/2014, kterým se mění Příloha I nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 211/2011 o evropské občanské iniciativě.

Opinion of the European Data Protection Supervisor on the proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the citizens' initiative 2010/C 323/01 ze dne 30. listopadu 2010.

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2011/1179 ze dne 17. listopadu 2011, kterým se stanoví technické specifikace pro on-line systém sběru podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2011/211 o občanské iniciativě.

Smlouva o Evropské unii, konsolidované znění.

Smlouva o fungování Evropské unie, konsolidované znění.

Sdělení Komise o evropské občanské iniciativě „Stop Vivisekci“ C(2015) 3773 final ze dne 3. 6. 2015.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/63/EU ze dne 22. září 2010 o ochraně zvířat používaných pro vědecké účely.

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 28. října 2014 č. 2257, o evropské občanské iniciativě.

Zákon č. 191/2012 Sb., o evropské občanské iniciativě, ve znění pozdějších předpisů.

Zelená kniha o Evropské občanské iniciativě KOM(2009)602 ze dne 11. listopadu 2009.

Zpráva o uplatňování nařízení (EU) č. 211/2011 o evropské občanské iniciativě č. COM(2015) 145 final ze dne 31. března 2015.

Lirteratura

BALLS, Michael. The European Citizens´ Stop Vivisection Initiative. *Atla*, 2015, č. 43, s. 147 – 150.

BŘICHÁČEK, Tomáš. Demokratický deficit EU: mýty a skutečnost. *Revue politika*, 2006, roč. 17, č. 2.

CARAUSAN, Mihaela. The European Citizens´ Initiative – Paricipatory Democracy in the European Union. *European Integration: Realities and Perspectives*, roč. 6, 2011, s. 19 - 26.

CROUCH, Colin. Coping with Post-democracy. Fabian Society, 2000. 73 s.

DAHL, Robert. *Democracy and its Crisi*s. New Heaven and London: Yale University Press, 1989. 349 s. ISBN 0-300-04938-2

DE CLERCK-SACHSSE, Julia. Civil Society and Democracy in the EU: The Paradox of the European Citizens´ Initiative. *Perspectives on European Politics and Society*, 2012, roč. 13, č. 3, s. 299 – 311.

DRULÁK, Petr. *Jak zkoumat politiku. Kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008. 255 s.

DVOŘÁK, Tomáš. Modernizace, hodnotová změna a přímá demokracie. *Sociológia*, 2013, roč. 45, č. 2, s. 107 – 127.

EFLER, Michael. European Citizens' Initiative - Legal options for implementation below the constitutional level [online]. *Mehr-demokratie.de*, 2006, [cit. 15. ledna 2018]. Dostupné na <https://www.mehr-demokratie.de/fileadmin/pdf/2006-12-eci-study.pdf>.

FRÖHLICH, Radek. *Evropská občanská iniciativa*. In DÁVID, Radovan, SEHNÁLEK, David, VALDHANS, Jiří (ed). Dny práva - 2010 - Days of Law. Brno: Masaryk University, 2010, s. 2495 – 2507.

GERBET, Pierre. *Budování Evropy*. Praha: Karolinum, 2002. 450 s. ISBN 80-346-0111-7

GLOGOWSKI, Pawel, MAUER, Andreas. The European Citizens´ Initiative: Chances, Constrains and Limits. In POLLAK, Johannes (ed). *Political Sciences Series*, 2013, č. 134, s. 7 - 27.

GRINC, Jan. *Národní parlamenty a demokratická legitimita Evropské unie*. Praha: Leges, 2015. 315 s. ISBN 978-80-7502-091-8

HABERMAS, Jürgen. Why Europe needs a constitution. *New Left Review*. 2001, č. 11, s. 5 – 26.

HRBEK, Rudolf. National and European Poitical Parties and the European Citizens´ Initiative. *Perspectives on European Politics and Society*, 2012, roč. 13, č. 3, s. 370 – 384.

KLÍMA, Karel. *Teorie veřejné moci (vládnutí)*. 3., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. 428 s. ISBN 978-80-7552-331-0

KOLEKTIV AUTORŮ. Důvodová zpráva k Novému občanskému zákoníku, §494 [online]. *Obcanskyzakonik.justice.cz*, 2011 [cit. 20 března 2018]. Dostupné na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymcestorage/files/2011/Vladni_navrh_obcanskeho_zakoniku_2011_DZ.pdf>.

KOPEČEK, Lubomír, HLOUŠEK, Vít. *Demokracie: Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 379 s. ISBN 978-80-210-4249-0

KULAŠIK, Peter, TICHÁ, Karolina (eds.). *Bariéry a paradoxy demokracie*. 1. vydání. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2014. 409 s. ISBN 978-80-87472-78-1

MANGOSOLU, Tomáš, PÍTROVÁ, Markéta. Evropská občanská iniciativa. In PÍTROVÁ, Markéta (ed). *Postlisabonské procesy v Evropské unii.* Brno: MuniPress, 2014, s. 151 – 183. ISBN 978-80-210-7777-5

MENACHE, Andre. The European Citizens' Stop Vivisection Initiative and the Revision of Directive 2010/63/EU. *Atla*, 2016, č. 44, s. 384 – 390.

MONAGHAN, Elizabeth. Assesing Participation and Democracy in EU: The Case of the European Citizens´ Initiative. *Perspectives on European Politics and Society*, 2012, roč. 13, č. 3, s. 285 – 298.

MORARU, Andrei. European Union Democratic Governance: A Case Study of the European Citizens´ Initiative. *Europolity*, 2016, roč. 10, č. 2, s. 137 – 168.

NETWICH, Michael. Citizens´ Involvement in European Union Politics – Towards a More Participatory Democracy? [online]. *ECSA*, 1995, [cit. 15. ledna 2018]. Dostupné na <https://www.researchgate.net/publication/29991084/>.

NOVOTNÝ, Lukáš, MAŠKAŘINEC, Pavel. Evropská občanská iniciativa jako nástroj rozvoje občansko-politické participace pohledem konceptu struktury politických příležitostí. *Sociológia*, 2017, roč. 49, č. 1, s. 81 – 108.

PETRESCU, Oana – Măriuca. Strengthening the Idea of "By Citizens, for Citizens" in the Context of the European Citizens' Initiative - Brief Analysis of Initiatives. In MOCANU, Oana (ed). *Romanian Journal of European Affairs*, 2014, roč. 14, č. 2, s. 5 - 28.

PÍTROVÁ, Markéta (ed). *Postlisabonské procesy v Evropské unii*. Brno: MuniPress, 2014, s. 152 – 153.

SHNELLBACH, Christoph. The European Citizens' Initiative: a useful instrument for public participation? In BAUER, Michael, BAUMANN, Florian, SCHÄFFER, Sebastian (ed). *CAPerspectives*, 2011, č. 3, str. 1 – 3.

SUSHA, Iryna, GRÖNLUND, Ake. Context clues for the stall of the Citizens´ Initiative: lessons for opening up e-participation development practice. *Government Information Quaterly*, 2014, č. 31, s. 454 - 465.

SVOBODOVÁ, Magdaléna. Evropská občanská iniciativa jako pokus o přímou demokracii v Evropské unii. *Jurisprudence*, 2014, č. 3, s. 20 – 21.

SZELIGOWSKA, Dorota, MINCHEVA, Elitsa. The European Citizens´ Initiative – Empowering European Citizens within the Institutional Triangle: A Political and Legal Analysis. *Perspectives on European Politics and Society*, 2012, roč. 13, č. 3, s. 270 – 284.

ŠARADÍN, Pavel. Considering Contemporary democracy. *Filozofia*, 2017, roč. 72, č. 4, s. 308 – 311.

SCHUMPETER, Josef Alois. *Kapitalismus, socialismus a demokracie*. Brno: Centrum pro studium demokracie, 2004. 470 s. ISBN 80-7325-044-6

SMITH, MICHAEL L. *Občané v politice: Studie k participativní a přímé demokracii ve střední Evropě*. Praha: Institut pro sociální a ekonomické analýzy, 2009. 169 s. ISBN 978- 80-903316-5-5.

STRNAD, Štěpán. Krize legitimity Evropské unie - evropský démos v nedohlednu. *Současná Evropa*, 2013, č. 1, s. 123 – 140.

ŠIMÍČEK, Vojtěch (ed.). *Přímá demokracie*. Brno: MuniPress, 2016. 215 s. ISBN 978-80-210-8351-6

TABERY, Erik. *Opuštěná společnost. Česká cesta od Masaryka po Babiše*. Praha: Paseka, 2017. 284 s. ISBN 978-80-7432-849-7

VLACHOVÁ, Klára, LEBEDA, Tomáš. Aktivní občanství a spokojenost s demokracií v Evropě. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 2006, roč. 42, č. 1, s. 31.

Elektronické zdroje

Agenda of the Initiative [online]. *Stopvivisection.eu*, nedatováno [cit. 1. března 2018]. Dostupné na <http://stopvivisection.eu/en/content/why-stop-vivisection>.

Antidote-europe.org, nedatováno [cit. 19. února 2018]. Dostupné na <http://antidote-europe.org/>.

Asso-sentience.net, 15. března 2016 [cit. 21. ledna 2018]. Dostupné na <http://asso-sentience.net/conference-debat-andre-menache?lang=fr>.

BARLOZZARI, Elena. Animalismo: parla Stefano Fucelli [online]. *Inquotidizanodellazio.it*, 22. listopadu 2013 [cit. 20. ledna 2018]. Dostupné na <https://www.ilquotidianodellazio.it/articoli/3608/animalismo-parla-stefano-fuccelli>.

ČESKÁ TELEVIZE. Studio 6 Víkend [online]. 20. ledna 2018 [cit. 20. ledna 2018]. Dostupné na <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10441287766-studio-6-vikend/218411010120120>.

ČTK. Sněmovna zakázala kožešinové farmy, chovatelé se bojí krachu [online]. *Ceskenoviny.cz*, 7. června 2017, [cit. 18. září 2017]. Dostupné na <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/snemovna-zakazala-kozesinove-farmy-chovatele-se-boji-krachu/1494064>.

Ebvs.eu, nedatováno [cit. 27. února 2018]. Dostupné na <https://ebvs.eu/colleges/ECAWBM/members/dr-andre-menache>.

Equivita.it, nedatováno [cit. 9. ledna 2018]. Dostupné na <www.equivita.it>.

EURION. Cesta k Lisabonu [online]. Eurion.cz, nedatováno [cit. 27. února 2018]. Dostupné na <http://eurion.cz/lisabon/kurz/index_L_01_05.htm>.

EUROSKOP. Projekt občanské iniciativy má problém, Evropané ho musí platit ze svého [online]. *Euroskop.cz*, 19. července 2012 [cit. 4. prosince 2017]. Dostupné na <https://www.euroskop.cz/8955/21051/clanek/projekt-obcanske-iniciativy-ma-problem-evropane-ho-musi-platit-ze-sveho/>.

EUROSTAT. Internet access and use statistics - households and individuals [online]. *Ec.europa.eu*, 24. ledna 2018 [cit. 24. ledna 2018]. Dostupné na <http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Internet_access_and_use_statistics_-_households_and_individuals#More_than_four_fifths_of_Europeans_used_the_internet_in_2016>.

EVROPSKÝ PARLAMENT: Kolik poslanců zasedne v Evropském parlamentu po volbách 2014 a odkud budou 4550 [on-line]. *Europarl.europa.eu*, 22. února 2013 [cit. 20. ledna 2018]. Dostupné na <http://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/eu-affairs/20130214STO05853/kolik-poslancu-zasedne-v-evropskem-parlamentu-po-volbach-2014-a-odkud-budou>.

EVROPSKÝ PARLAMENT. Volby do EP 2014: rozdělení poslaneckých křesel mezi 28 členských států [online]. *Europarl.europa.eu*, 12. června 2013 [cit. 16. dubna 2017]. Dostupné na <http://www.europarl.europa.eu/news/cs/news-room/20130610IPR11414/volby-do-ep-2014-rozdělení-poslaneckých-křesel-mezi-28-členských-států>.

Gianni Tamino. *Europarl.europa.eu*, nedatováno [cit. 27. února 2018]. Dostupné na <http://www.europarl.europa.eu/meps/cs/2258/GIANNI_TAMINO_home.html>.

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY. Larry Seidentop: Konvent si ukrojil příliš velké sousto [online]. *iHned.cz*, 27. května 2013, [cit. 14. února 2018]. Dostupné na <https://archiv.ihned.cz/c1-12845350-larry-siedentop-konvent-si-ukrojil-prilis-velke-sousto>.

KOMISE. Evropská občanská iniciativa – oficiální registr [online]. *Ec.europa.eu*, nedatováno, [cit. 5. prosince 2017]. Dostupné na <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/>.

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR. Váš průvodce evropskou občanskou iniciativou [online]. *Eesc.europa.eu*, září 2015 [cit. 16. dubna 2017]. Dostupné na <http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/cs_15_438-citizens-initiative.pdf>.

KOMISE: Příručka k evropské občanské iniciativě [on-line]. *Ec.europa.eu*, [cit. 25. ledna 2016]. Dostupné na <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/files/guide-eci-cs.pdf>.

Lav.it, nedatováno [cit. 10. ledna 2018]. Dostupné na <www.lav.it>.

Leal.it, nedatováno [cit. 9. ledna 2018]. Dostupné na <www.leal.it>.

MINISTERSTVO VNITRA. Doporučené postupy pro organizátory Evropské občanské iniciativy k podávání žádosti o ověření počtu platných prohlášení o podpoře za ČR [online]. *Mvcr.cz*, 20. března 2008 [cit. 16. dubna 2017]. Dostupné na <http://www.mvcr.cz/clanek/zakladni-informace-o-evropske-obcanske-iniciative.aspx>.

Paritoanimalistaeuropeo.it, nedatováno [cit. 9. ledna 2018]. Dostupné na <http://www.partitoanimalistaeuropeo.it/>.

Stop Vivisection. *Ec.europa.eu*, nedatováno [cit. 8. ledna 2018]. Dostupné na <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/successful/details/2012/000007>.

Stopvivisection.eu, nedatováno [cit. 5. března 2018]. Dostupné na <http://www.stopvivisection.eu/en/content/citizens-committee>.

Stop Vivisection [online]. *Facebook.com*, nedatováno [cit. 29. ledna 2018]. Dostupné na <https://www.facebook.com/StopVivisection/>.

Stop Vivisection [online]. *Twitter.com*, nedatováno [cit. 29. ledna 2018]. Dostupné na <https://twitter.com/svivisection?lang=cs>.

Stop Vivisection Initiative fails to impress at EU hearing [online]. *Speaking of research.com*, nedatováno [cit. 24. října 2017]. Dostupné na <https://speakingofresearch.com/2015/05/19/stop-vivisection-initiative-fails-at-eu-hearing/>.

Tierrechte.de, [cit. 28. února 2018]. Dostupné na <www.tierrechte.de>.

VEGAN KANAL. Adriano Varrica: The European citizens initiative "Stop Vivisection" [online]. *Youtube*.com, 16. září 2013, [cit. 27. února 2018]. Dostupné na <https://www.youtube.com/watch?v=LKRGVRpcv6M>.

Voter turnout in the European Parliament Elections in the European Union (EU) from 1979 to 2014 [online]. *Statista.com*, nedatováno [cit. 14. února 2018]. Dostupné na <https://www.statista.com/statistics/300427/eu-parlament-turnout-for-the-european-elections/>.

Wikipedia.org, nedatováno [cit. 27. února 2018]. Dostupné na <https://it.wikipedia.org/wiki/Gianni_Tamino>.

Tiskové zprávy

1,173,131certified signatures! [online]. *Stopvivisection.eu*, 4. března 2015 [cit. 3. března 2018]. Dostupné na <http://www.stopvivisection.eu/it/content/press-releases>.

A response from "Stop Vivisection" European Citizens' Initiative to the "Statement supporting European Directive 2010/63/EU" undersigned by 120 European public and private institutions committed to animal experimentation [online]. *Stopvivisection.eu*, 23. března 2015 [cit. 15. ledna 2018]. Dostupné na <http://www.stopvivisection.eu/it/content/press-releases>.

European Ombudsman, Ms Emily O´Reilly, rejects complaint submitter by European Citiens´ Initiative Stop Vivisection [online]. *Stopvivisection.eu*, 19. dubna 2017 [cit. 3. března 2018]. Dostupné na <http://www.stopvivisection.eu/it/content/press-releases>.

KOMISE: čistší pitná voda v celé Unii [online]. Tisková zpráva IP/18/429. *Ec.europa.eu*, 1. února 2018 [cit. 1. února 2018]. Dostupné na <http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-429_cs.htm.>

KOMISE. Evropská komise zahajuje veřejnou konzultaci k občanské iniciativě. Tisková zpráva IP/09 /1696 [on-line]. *Europa.eu*, 11. listopadu 2009 [cit. 13. března 2016]. Dostupné na <http://europa.eu/rapid/press-release_IP-09-1696_cs.htm?locale=en>.

KOMISE. Third European Citizens´ Initiative submitted to the Commission. Tisková zpráva MEX/15/4550 [on-line]. *Europa.eu*, 4. března 2015 [cit. 24. října 2017]. Dostupné na <http://europa.eu/rapid/midday-express-04-03-2015.htm>.

STOP VIVISECTION Audition in Brussels: a significant consensus [online]. *Stopvivisection.eu*, nedatováno [cit. 2. března 2018]. Dostupné na <http://www.stopvivisection.eu/it/content/press-releases>.

STOP VIVISECTION, the first European Citizens´Initiative that will be examined by the new Commission, has collected 1,170,326 certified signatures [online]. *Stopvivisection.eu*, 26. listopadu 2014 [cit. 3. března 2018]. Dostupné na <http://www.stopvivisection.eu/it/content/press-releases>.

The first European Citizens' Initiative that will be examined by the new Commission, has collected 1,170,326 certified signatures [online]. *Stopvivisection.eu*, nedatováno [cit. 15. ledna 2018]. Dostupné na <http://www.stopvivisection.eu/it/content/press-releases>.

Seznam zkratek a zkrácených názvů

ECI	Evropská občanská iniciativa
EU	Evropská unie
ES	Evropská společenství
ČS	Členský stát
SEU	Smlouva o Evropské unii
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
JEA	Jednotný evropský akt
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EP	Evropský parlament
EK	Evropská komise
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
PAE	Parito Animalista Europeo
AGRI	Výbor pro zemědělství a rozvoj venkova EP EU
ENVI	Výbor pro životní prostředí, veřejné zdraví a bezpečnost potravin EP EU
ITRE	Výbor pro průmysl, výzkum a energetiku EP EU
PETI	Petiční výbor EP EU
Směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/63/EU ze dne 22. září 2010 o ochraně zvířat používaných pro vědecké účely
Nařízení	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2011/211 ze dne 16. února 2011 o evropské občanské iniciativě.
Sdělení	Sdělení Komise o evropské občanské iniciativě „Stop Vivisekci“ C(2015) 3773 final ze dne 3. 6. 2015.
Parlament	Evropský parlament
Komise	Evropská komise

Seznam grafů a tabulek

Graf č. 1: Volební účast oprávněných voličů ve volbách do Evropského parlamentu 15

Graf č. 2: Počet domácností v EU s připojením k internetu 30

Graf č. 3: Země, kam plynuly finanční prostředky na národní kampaň Stop Vivisection 40

Graf č. 4: Počty organizací podporujících Stop Vivisection v závislosti na jazyce, ve kterém komunikují 42

Graf č. 5: Počty sesbíraných podpisů napříč EU v závislosti na jednotlivých faktorech 45

Tabulka č. 1: Data zveřejnění překladů ECI do jednotlivých úředních jazyků EU (v souvislosti s bydlištěm členů organizačního výboru) 36

Příloha č. 1

Minimální počty podepsaných osob na členský stát.

	Ve volebním období 2009 – 2014		Ve volebním období 2014 – 2019	
	Počet poslanců v EP	Potřebné podpisy	Počet poslanců v EP	Potřebné podpisy
Belgie	22	16 500	21	15 750
Bulharsko	18	12 750	17	12 750
Česká republika	22	16 500	21	15 750
Dánsko	13	9 750	13	9 750
Německo	99	74 250	96	72 000
Estonsko	6	4 500	6	4 500
Irsko	12	9 000	11	8 250
Řecko	22	16 500	21	15 750
Španělsko	54	37 500	54	40 500
Francie	74	54 000	74	55 500
Chorvatsko (od 1.7.2013)	12	9 000	11	8 250
Itálie	73	54 000	73	54 750
Kypr	6	4 500	6	4 500
Lotyšsko	9	6 000	8	6 000
Litva	12	9 000	11	8 250
Lucembursko	6	4 500	6	4 500
Maďarsko	22	16 500	21	15 750
Malta	6	3 750	6	4 500
Nizozemsko	26	18 750	26	19 500
Rakousko	19	12 750	18	13 500
Polsko	51	37 500	51	38 250
Portugalsko	22	16 500	21	15 750
Rumunsko	33	24 750	32	24 000
Slovinsko	8	5 250	8	6 000
Slovensko	13	9 750	13	9 750
Finsko	13	9 750	13	9 750
Švédsko	20	13 500	20	15 000
Spojené království	73	54 000	73	54 750

Zdroje: Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2011/211 ze dne 16. února 2011 o evropské občanské iniciativě; Nařízení Evropské komise (EU) 531/2014, kterým se mění Příloha I nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 211/2011 o evropské občanské iniciativě; Europarl.europa.eu, upraveno autorem.

Příloha č. 2

Formulář pro sběr prohlášení o podpoře ve státech, které požadují uvádět identifikační číslo podepsané osoby (mezi nimi i Česká republika):

FORMULÁŘ PROHLÁŠENÍ O PODPOŘE – ČÁST B

(pro členské státy, které požadují osobní identifikační číslo / číslo osobního dokladu)

Veškeré údaje na tomto formuláři jsou povinné a musí být vyplněny.

VYPLNÍ PŘEDEM ORGANIZÁTOŘI:

1. Všechny osoby podepsané na tomto formuláři jsou držiteli osobního identifikačního čísla / čísla osobního dokladu tohoto státu:

Pro každý seznam zatrhněte pouze jeden členský stát.

BG	CZ	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	AT	PL	PT	RO	SI	SE

Informace o osobních identifikačních číslech/číslech osobních dokladů, z nichž jedno musí být uvedeno, naleznete v části C.

2. Registrační číslo Komise:
3. Datum registrace:
4. Webová adresa této navrhované občanské iniciativy v registru Komise:
5. Název této navrhované občanské iniciativy:
6. Předmět:
7. Hlavní cíle:
8. Jméno a příjmení organizátorů:
9. Jméno, příjmení a elektronická adresa kontaktních osob:
10. Webová stránka této navrhované občanské iniciativy (pokud existuje):

VYPLNÍ PODEPSANÉ OSOBY:

„Prohlašuji, že mnou poskytnuté informace v tomto formuláři jsou správné a že jsem tuto navrhovanou občanskou iniciativu podpořil/a pouze jednou."

JMÉNO/JMÉNA	PŘÍJMENÍ [1]	BYDLIŠTĚ (ulice, číslo, poštovní směrovací číslo, město, země) [2]	DATUM A MÍSTO NAROZENÍ [3]	STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOST	OSOBNÍ IDENTIFIKAČNÍ ČÍSLO / TYP A ČÍSLO DOKLADU [4]	DATUM A PODPIS [5]

[1] U Bulharska a Řecka uveďte rovněž jméno otce; u Řecka a Lotyšska uveďte rovněž rodné příjmení.
[2] Pouze u Španělska, Francie, Itálie, Rakouska, Polska a Rumunska.
[3] U Řecka, Francie, Malty, Portugalska a Rumunska uveďte pouze datum narození, u Lucemburska uveďte pouze místo narození, u Itálie, Lotyšska, Rakouska, Slovinska a Švédska uveďte datum i místo narození.
[4] U italských průkazů totožnosti uveďte rovněž vydávající orgán.
[5] Podpis není povinný, pokud je formulář zaslán elektronicky bez elektronického podpisu.

Prohlášení o ochraně soukromí: V souladu s článkem 10 směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů budou osobní údaje uvedené v tomto formuláři zpřístupněny příslušným úřadům pouze za účelem ověření a potvrzení počtu obdržených platných prohlášení o podpoře této navrhované občanské iniciativy (viz článek 8 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 211/2011 ze dne 16. února 2011 o občanské iniciativě) a v případě potřeby dále zpracovány za účelem správního či trestního řízení týkajícího se této navrhované občanské iniciativy (viz článek 12 nařízení (EU) č. 211/2011). Údaje nesmějí být použity k žádnému jinému účelu. Subjekty údajů jsou oprávněny získat ke svým osobním údajům přístup. Všechna prohlášení o podpoře budou zničena do osmnácti měsíců po dni registrace navrhované občanské iniciativy nebo, v případě správního či trestního řízení, nejpozději jeden týden po dni jeho ukončení.

Zdroj: Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2011/211 ze dne 16. února 2011 o evropské občanské iniciativě.

Příloha č. 3

Dianišková Eva eva.dianiskova@mvcr.cz 6. 3. 2018, 12:47

Komu: Dolinkova.K@seznam.cz

Evropská občanská iniciativa Stop Vivisection

Dobrý den,

k Vašemu dotazu týkajícímu se Evropské občanské iniciativy Stop Vivisection uvádím, že organizátoři iniciativy předložili Ministerstvu vnitra žádost o potvrzení o počtu platných prohlášení o podpoře, kde uvedli, že tuto iniciativu podepsalo 5172 osob. Na základě ověření Ministerstvo vnitra následně vydalo potvrzení, že 4075 prohlášení o podpoře je platných. Ministerstvo vnitra v souvislosti s touto iniciativou nevedlo řízení o přestupku a nebyla uložena žádná pokuta dle § 10 zákona č. 191/2012 Sb., o evropské občanské iniciativě, ve znění pozdějších předpisů.

S pozdravem

Eva Dianišková
Ministerstvo vnitra
odbor všeobecné správy
tel. 974 817 435

From: Týna Dolínková [mailto:Dolinkova.K@seznam.cz]
Sent: Tuesday, March 06, 2018 10:51 AM
To: Dianišková Eva
Subject: Evropská občanská iniciativa Stop Vivisection

Dobrý den, paní magistro,

ráda bych Vás požádala o odpovědi na otázky týkající se postupů ministerstva ve věci ověřování podpisů, kterými občané podpořili evropskou občanskou iniciativu Stop Vivisection (registrační číslo udělené Evr. komisí ECI(2012)000007, a to:

1.) Kolik podpisů za Českou republiku bylo organizátory předloženo Ministerstvu vnitra k ověření?
2.) Kolik z těchto podpisů Ministerstvo vnitra uznalo jako platné?
3.) Udělilo Ministertvo v souvislosti s touto iniciativou pokutu za některý z přestupků definovaných v §10 zákona č. 191/2012 Sb., o evropské občanské iniciativě?

Velmi Vám děkuji za odpověď a přeji pěkný zbytek dne

Bc. Bc. Kristýna Dolínková
Právnická fakulta UP v Olomouci

Příloha č. 4

Srovnání sebraných podpisů před jejich ověřením příslušnými národními orgány a po něm.

Country	Signatures collected / Signatures needed	Valid signatures
AT (Österreich - Austria)	12.186 / 14.250 (85,5 %)	9.208
BE (Belgique - België)	**33.569 / 16.500 (203 %)**	
BG (България - Bulgaria)	**15.422 / 13.500 (114 %)**	12.598
CY (Κύπρος - Cyprus)	624 / 4.500 (14 %)	533
CZ (Česká republika - Czech Republic)	5.172 / 16.500 (31 %)	4.075
DE (Deutschland - Germany)	**183.028 / 74.250 (246 %)**	**164.304**
DK (Danmark - Denmark)	4.851 / 9.750 (50 %)	4.610
EE (Eesti - Estonia)	**6.179 / 4.500 (137 %)**	2.502
EL (Ελλάδα - Greece)	2.296 / 16.500 (14 %)	1.952
ES (España - Spain)	**63.515 / 40.500 (157 %)**	**47.194**
FI (Suomi - Finland)	**12.738 / 9.750 (130 %)**	**12.495**
FR (France)	**91.058 / 55.500 (164 %)**	**61.818**
HR (Hrvatska - Croatia)	3.134 / 9.000 (34,5 %)	
HU (Magyarország - Hungary)	**30.636 / 16.500 (185 %)**	**26.948**
IE (Éire - Ireland)	4.759 / 9.000 (53 %)	3.333
IT (Italia - Italy)	**700.980**	**687.521**
LT (Lietuva - Lithuania)	5.255 / 9.000 (58 %)	4.737
LU (Luxemburg - Luxembourg)	1.309 / 4.500 (29 %)	1.291
LV (Latvija - Latvia)	3.643 / 6.750 (54 %)	3.167
MT (Malta)	2.043 / 4.500 (45 %)	1.662
NL (Holland)	11.251 / 19.500 (57,5 %)	9.909
PL (Polska - Poland)	**44.953 / 38.250 (117 %)**	**38.824**
PT (Portugal)	14.245 / 16.500 (86 %)	11.305
RO (România - Romania)	2.229 / 24.750 (9 %)	1.645
SE (Sverige - Sweden)	8.473 / 15.000 (56,5 %)	7.661
SL (Slovenija - Slovenia)	**25.852 / 6.000 (430 %)**	**19.507**
SK (Slovensko - Slovakia)	**13.359 / 9.750 (137 %)**	**12.055**
UK (United Kingdom)	24.048 / 54.750 (44 %)	19.472
TOTAL	**1.326.807**	**1.170.326**

Zdroj: Stopvivisection.eu

Příloha č. 5

Organizace	Jazyk	Země
LEAL	Italština	Itálie
Equivita	Italština	Itálie
Antidote Europe	francouzština	Francie
PAE	Italština	Itálie
OIPA International	Italština	Itálie
LIDA	Italština	Itálie
LAV	Italština	Itálie
One Vioce	francouzština	Itálie
Veganska iniciativa	slovinština	Slovinsko
Internaional Campaigns	francouzština	Mezinárodní
Vox Anima	francouzština	nezjištěno
Foundation 30 millions	francouzština	Francie
ADC	holandština	Belgie
ADC	holandština	Nizozemí
CAV	francouzština	Francie
L214	francouzština	nezjištěno
Tier VersuchsGegner	němčina	Německo
La SPA	francouzština	Francie
Animal Aid	angličtina	Velká Británie
Reseau Animavie	francouzština	Francie
Respectons	francouzština	Francie
Oikos Kai Bios	holansdština	Francie
CIVIS	Italština	Itálie
UNA	Italština	Itálie
Anima Naturalis	španělština	Španělsko
Comité Dierennoodhulp	holandština	Nizozemí
Viva	angličtina	Velká Británie
Associazione Wancisi Onlus	Italština	Itálie
Animaux en Péril	francouzština	Belgie
A.D.D.A	Italština	Itálie
La Griffe	francouzština	Francie
LIMAV	Italština	Itálie
Edev	holandština	Nizozemí
Dierennood	holandština	Nizozemí
Fondation Brigitte Bardot	francouzština	Francie
Adda	španělština	Španělsko
Zold Zebra	maďarština	Maďarsko
Tood ja tulemused	estonština	Estonsko
WFF	italština	Itálie
Argos	angličtina	Kypr
SEY	finština	Finsko
Pes moj prijatelj	slovinština	Slovinsko
Lajka	slovinština	Slovinsko

Djurrattsallainsen	švédština	Švédsko
Igualdad animal	španělština	Španělsko
Animal rescue Sofia	bulharština	Bulharsko
Libera!	španělština	Španělsko
Progat	španělština	Španělsko
El Cisne Negro	španělština	Španělsko
NAVS	angličtina	Velká Británie
Loomade nimel	estonština	Estonsko
Kuulikodu	polština	Polsko
Vegaani	finština	Finsko
Sloboda zvierat	slovenština	Slovinsko
VAS	Italština	Itálie
Salviagmo gli Orsi della Luna	Italština	Itálie
Animaux Secours	francouzština	Francie
C.RE.DO	francouzština	Francie
Albert Schweitzer foundation	angličtina	Německo
No Macello	Italština	Itálie
CRCSA	Italština	Itálie
Droits de Animaux	francouzština	Francie
CVN	francouzština	nezjištěno
IDAE (Animaux Nature)	francouzština	nezjištěno
Against animal testing in MU Plovdiv	bulharština	Bulharsko
Animals Asia	angličtina	Mezinárodní
Societé anti fourrure	francouzština	nezjištěno
Lobby pro Tier	němčina	Německo
Allatesember	maďarština	Maďarsko
Csomori Allatvedo Civil Servezet	maďarština	Maďarsko
Dogó-mantes	maďarština	Maďarsko
Fehérvári Allatotthon	maďarština	Maďarsko
Menhely	maďarština	Maďarsko
Kalo-vau	maďarština	Maďarsko
PCAS	maďarština	Maďarsko
Retriever Rescue	maďarština	Maďarsko
Allatvedo Alapitvany	maďarština	Maďarsko
Partido Animalista PACMA	španělština	Španělsko
AnimalRights Group	angličtina	Kypr
Assosiacao Vida Animal	portugalština	Portugalsko
LPO AGIP pour la Biodiversité	francouzština	Francie
Brigade Anti-corrida Marseille	francouzština	Francie
GAIA	Italština	Itálie
FLAC Anticorrida	francouzština	Francie
animal Equality	angličtina	Velká Británie
LNDC Animal protection	Italština	Itálie
TASSO	němčina	Německo
Minotaure films	angličtina	Austrálie
Društvo za zaščito živali - Kočev je	slovinština	Slovinsko

Cattolici vegetariani	Italština	Itálie
Animalter	francouzština	Francie
Zampe d´Oro	Italština	Itálie
Revolución de Cuchara	španělština	Španělsko
Društvo za zaščito živali - Postojna	slovinština	Slovinsko
AFAR	angličtina	Irsko
Društvo za zaščito živali - Bela krajina	slovinština	Slovinsko
Actu Animaux	francouzština	Francie
Aliance anti-corrida	francouzština	Francie
SOS Gaia	Italština	Itálie
A.I.D.A.A.	Italština	nezjištěno
Ente Nazionale Protezione Animali	Italština	Itálie
Tierversuchsgegner Bundesrepublik Deutschland e.V.	němčina	Německo
Save animals	němčina	Lucembursko
Rock the Nature	němčina	Německo
Animalisti Italiani	Italština	Itálie
Hamburger Tierschutzverein	němčina	Německo
Felcan	španělština	Španělsko
Aspas	francouzština	Francie
IBT	němčina	Rakousko
Kultur, Natur, Tier	němčina	Rakousko
VGT	němčina	Rakousko
PAKT	němčina	Německo
Fare verde	Italština	Itálie
Der Hundeladen Stuttgart	němčina	Německo
Tier Schutz Direkt	němčina	Rakousko
Aktion FairPlay	němčina	nezjištěno
Provegan	němčina	Německo
Tanzenhilfe pro Aktion	němčina	Německo
Sharko	němčina	Bulharsko
Tierhilfe - Melle	němčina	Německo
free animal e.V.	němčina	Německo
Tier Schutz Verein	němčina	Německo
Weiner Tierschutzverein	němčina	Rakousko
DsN e.V.	němčina	Německo
BFC	němčina	Německo
STOP The Big Six	němčina	Německo
berlinvegan	němčina	Německo
Hundeliebe-grenzenlos	němčina	Německo
Tierschutzverein	němčina	Německo
Tierheim Winhoring	němčina	Německo
tierschutzverein Munchen	němčina	Německo
netz frauen	němčina	Německo
Dr. Clauder´s	němčina	Německo
Vegane Powerfrauen	němčina	Německo
Sabina Piljug	němčina	Německo

Rettet das Huhn	němčina	Německo
Artzte fur Tiere	němčina	Německo
FFPA	francouzština	Francie
platforma Animalista Villena	španělština	nezjištěno
Animal Fair	němčina	Rakousko
Gut Aiderbichl	němčina	Rakousko
Animalhelp Asenovgrad Bulgaria	němčina	Bulharsko
My Intelligent Pets	němčina	Rakousko
Kaninchеninsel-Egelsbach	němčina	Německo
269 life	angličtina	USA
Robin Hood tierschutz verein	němčina	Rakousko
Dogs guard	němčina	Švýcarsko
Deutsches Tierschutzburo	němčina	Německo
bmt	němčina	Německo
Artzte fur Tierversuche	němčina	Německo
Kaninchenschutz	němčina	Německo
DZŽ Pomurja	slovinština	Slovinsko
Dzívnieku Policija	lotyština	Lotyšsko
Dzívnieku petversme	lotyština	Lotyšsko
Dzívnieku Draugs	lotyština	Lotyšsko
Vegan	lotyština	Lotyšsko
Ulubele	lotyština	Lotyšsko
Animals´Liberty	němčina	Německo
ESDAW	angličtina	Mezinárodní
Burger fur Tierrechte	němčina	Německo
Hamsterhilfe	němčina	Německo
One Kind Planet	angličtina	Velká Británie
Oltre l´Arcobaleno Onlus	Italština	Itálie
Vegan Ireland	angličtina	Irsko
Vergessene Veirbeiner	němčina	nezjištěno
Animal Amnesty	Italština	Itálie
Notfell	němčina	Německo
Animal Welfare Party	angličtina	Velká Británie
Animal Equality	Italština	Itálie
Salviami i cani di Green Hill	Italština	Itálie
Viva! Akcja dla zwierat	polština	Polsko
Code Animal	francouzština	Francie
animal2000	němčina	Německo
Tierheim Stuttgart	němčina	Německo
BVL	němčina	Německo
Sternenhof	němčina	Německo
UffBasse	němčina	Německo
Vivisection Information Network	angličtina	Velká Británie
etn	němčina	Německo
Achtung fur Tiere	němčina	Německo
Ambasadorji nasmeha	slovinština	Slovinsko

Družstvo za zaščito konj	slovinština	Slovinsko
Žverca, drušstvo za pomoč živalim	slovinština	Slovinsko
4 Pfoten	němčina	nezjištěno
Spirit	chorvatština	Chorvatsko
Gut Aiderbichl	němčina	Lucembursko
Jana Gnadenhof	němčina	Německo
Association Atéphane Lamart	francouzština	Francie
Association TERRE Lawrence Anthony	francouzština	Francie
Fronte Verde	Italština	Itálie
Oikeutta eläimille	finština	Finsko
Vegan Society	angličtina	Velká Británie
Animal Spirit	němčina	Rakousko
BIOforPets	němčina	Německo
Mačja preja	slovinština	Slovinsko
Almo nature	holandština	Nizozemí

Zdroj: Stopvivisection.eu

Shrnutí (Abstrakt)

Předkládaná diplomová práce je jednopřípadovou studií, která analyzuje proces a parametry třetí úspěšné Evropské občanské iniciativy Stop Vivisection. Poskytuje stručný náhled, jak se evropská integrace vypořádala s procesem zavedení Evropské občanské iniciativy, nového institutu participativní demokracie, do struktur EU a pokouší se přinést zamyšlení nad jeho úskalími. Konfrontuje nastavenou právní úpravu problémy objevujícími se v praxi a zjišťuje, zda je nastavena tak, aby úspěch iniciativy vedl k vyslyšení požadavku předloženému milionem evropských občanů a aby se požadovaná změna odrazila v právu EU.

Abstract

This diploma thesis is a one-dimensional study, which analyzes the process and parameters of the third successful European Stop Vivisection initiative. It provides a brief outline of how European integration has dealt with the process of introducing the European Citizens' Initiative, the new participatory democracy tool, into the EU structures and attempting to reflect on its difficulties. It confronts the set law with problems emerging in practice and asks whether it is set in such a way that the success of the initiative leads to the hearing of the request submitted by one million European citizens and that the required change is reflected in EU law.

Klíčová slova

Evropská unie, Evropská občanská iniciativa, participace, participativní demokracie, demokratický deficit EU, Stop Vivisection

Keywords

European union, European Citizen´s Initiative, participation, participatory democracy, democratic gap, Stop Vivisection

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce Mgr. Petře Měšťánkové Ph.D. Děkuji za nedocenitelné rady a připomínky, které jste mi dala. Také za trpělivost a vstřícný přístup, které jste mi vždy projevovala. Bez nich by tato práce nemohla vzniknout.

Poděkovat bych chtěla i mojí drahé mamince Aleně Kantorové, byla mi velkou oporou po celou dobu studií (a nejen tehdy). Dále tatínkovi Vítu Dolínkovi, za jeho vřelou ochrannou náruč. A Tomáši Novákovi děkuji za jeho milující podporu a oázu klidu, kterou mne vždy dokáže obklopit.